

**UCHWAŁA NR VIII/101/2011
RADY GMINY SIEMIATYCZE**

z dnia 29 grudnia 2011 r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze na lata 2012-2020.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz.1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984., Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 , Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r., Nr 48, poz. 327, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r., Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009r. Nr 52, poz.420, Nr 157, poz.1241, z 2010r. Nr 28, poz.142, poz.146,Nr 40, poz.230, Nr 106, poz.675, z 2011r. Nr 117, poz.679, Nr 134, poz.777, Nr 21, poz.113, Nr 217, poz.1281)) i art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009r. Nr 175, poz.1362, Nr 2020, poz.1551, Nr 219, poz.1706, Nr 221, poz.1738; z 2010r.Nr 40, poz.229, Nr 81, poz.527, Nr 125, poz.842; z 2011r. Nr 81, poz.440, Nr 106, poz.622), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze na lata 2012-2020 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podpisania.

Przewodniczący

Andrzej Zbigniew Sycewicz

GMINA SIEMIATYCZE

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA

PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

GMINY SIEMIATYCZE

na lata 2012 – 2020

Siemiatycze, październik 2011

Spis treści

Wstęp

Ustawowy obowiązek posiadania przez gminę strategii rozwiązywania problemów społecznych, spowodował podjęcie przez samorząd gminny wyzwania, jakim było opracowanie tegoż dokumentu. Obowiązek ten nakłada bowiem art. 16 b w i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, myśl art. 17 ust. 1 pkt. 1 do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Zaangażowanie i wysiłek wielu osób byłyby jednak daremne, gdyby nie przekonanie (może nie wypowiedziane wprost, ale na pewno w jakiś sposób obecne wśród współtwórców strategii), że w gminie możliwa jest lepsza polityka społeczna, czyli taki zespół długofalowych działań przyjęty realizowany przez władzę publiczną i organizacje społeczne, który efektywniej niż dotychczas służyłby zaspokajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów społecznych. Z tego względu zasadne było stworzenie strategii uwzględniającej kwestie bieżące oraz cele rozwojowe gminy, w szczególności aktywizację i integrację mieszkańców.

Duże zaangażowanie oraz chęć dokonania zmian w naszym otoczeniu, a przede wszystkim wiara w możliwość zmiany toku myślenia i postaw mieszkańców gminy dały impuls do powstania strategii. Trzeba jednak pamiętać, że poniższy dokument strategiczny, to tylko jeden z kroków, który trzeba postawić ku dalszej drodze do zmian w lokalnej społeczności.

1. Cel i proces tworzenia strategii.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia w swej istocie ma charakter ogólny i koncentruje się na sprawach najistotniejszych.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze na lata 2012 - 2020 oparte zostało na społeczno-eksperckim modelu budowy planów strategicznych, który odzwierciedla wytyczne i oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój lokalny.

Należy zauważyć, że planowanie strategiczne w gminie jest procesem ciągłym i nie kończy się na uchwaleniu strategii. Samorząd na bieżąco kontroluje i przewiduje swój rozwój, nie czekając tym samym na przyszłe zdarzenia. Jest to umiejętność reagowania na zmiany otoczenia, a nawet ich wyprzedzanie. W procesie planowania strategicznego, gminę należy postrzegać z jednej strony jako zamkniętą całość, z drugiej zaś jako część systemu globalnego.

Strategia jest dokumentem, który nie tylko powinien skłaniać do zniwelowania niepewności w rozwoju gminy, ale także powinna zapewniać perspektywę długofalowego rozwoju społecznego gminy.

Opracowanie i przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze na lata 2012-2020 stanowił stosunkowo długi i skomplikowany proces, w który zaangażowane zostały osoby reprezentujące różne grupy wiekowe, posiadające odmienną często wiedzę, doświadczenia, predyspozycje, umiejętności, wykonujące różne zawody. W procesie tym nie zabrakło przedstawicieli sołectw, organizacji pozarządowych i kościelnych, grup nieformalnych, rady gminy, jednostek organizacyjnych i innych instytucji mających wpływ na planowanie lub realizację polityki społecznej w gminie.

Konieczność współdziałania ze sobą różnych podmiotów ujawniła trudności urzeczywistnianiu sieci współpracy związane z brakiem skutecznych mechanizmów komunikacji, istniejącymi podziałami, małym zainteresowaniem sprawami społecznymi, a także nadmiarem zadań, problemami organizacyjnymi, nierównomiernym zaangażowaniem się pracowników Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, na które spadł główny ciężar odpowiedzialności obowiązków przy opracowywaniu strategii.

Tworzenie dokumentu przebiegało etapowo, w oparciu o metodologię wspierania rozwoju społecznego gminy poprzez partycypację społeczną. Podstawą przyjętego podejścia były warsztaty prowadzone przez moderatora kierującego dyskusją grupową, uwzględniające idee, wiedzy doświadczenia wniesione do dyskusji przez członków grupy. Głównymi zasadami tej metody są:

- a) dokumentowanie wyników dyskusji na piśmie,
- b) praca grupowa zmierzająca do osiągnięcia konsensusu.

Pierwszym etapem procesu planowania strategicznego było powołanie przez Wójta Gminy zarządzeniem Nr 24/2011 z dnia 20 lipca 2011r, zespołu zadaniowego (roboczego), który otrzymał zadanie przygotowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze. Zespół pracował w składzie:

- 1) Joanna Miłkowska – koordynator zespołu, Sekretarz Gminy ,
- 2) Grażyna Jaszczołt – członek zespołu – Kierownik GOPS ,
- 3) Teresa Karolczuk – członek zespołu Kierownik GZOS,
- 4) Sycewicz Joanna – członek zespołu - Prezes Stowarzyszenia „Razem”
- 5) Sugier Urszula – członek zespołu – Kierownik GBP,
- 6) Natalia Fiedorcuk – członek zespołu – sołtys wsi Klukowo,
- 7) Danuta Barbara Piotrowska – członek zespołu – specjalista pracy socjalnej GOPS,
- 8) Ilona Katarzyna Korzeniewska – członek zespołu- referent UG.

Do zadań zespołu roboczego do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze należało w szczególności:

- zbieranie oraz analiza danych niezbędnych do charakterystyki życia społecznego w gminie,
- opracowanie wzoru ankiety skierowanej do mieszkańców, dotyczącej potrzeby problemów społecznych,
- zebranie i analiza ankiet,

- ustalenie miejsca i terminu warsztatów oraz dotarcie z zaproszeniem na warsztaty do instytucji, organizacji, reprezentantów różnych środowisk społecznych,
- przygotowanie oraz zapewnienie niezakłóconego przebiegu warsztatów,
- gromadzenie i opracowywanie materiałów z warsztatów,
- przygotowanie projektu Strategii.

Podczas II etapu - w miesiącu lipcu 2011 r. przeprowadzono badanie ankietowe mieszkańców gminy w wieku powyżej 18 lat. Dystrybucję ankiet przeprowadzili członkowie zespołu. Zebrano łącznie 82 formularze, co oznacza, że w badaniach wzięło udział ponad 1,3 % dorosłych mieszkańców gminy.

W III etapie – w miesiącu lipcu i sierpniu 2011 r. zebrano dane statystyczne dotyczące sytuacji gminy z ostatnich 5 lat (2005-2010) oraz opracowano wyniki ankiety społecznej. W formie zestawień, przygotowano diagnozę stanu bieżącego gminy, obrazującą demografię, uwarunkowania gospodarcze, zakres świadczonej pomocy społecznej, zjawisko bezrobocia, uzależnień, sytuację mieszkaniową, kwestie zdrowia i bezpieczeństwa obywateli, system edukacji. Materiał ten został następnie wykorzystany podczas warsztatów strategicznych.

Równocześnie w okresie: lipca – października 2011 odbyły się cztery warsztaty strategiczne, które poprowadził Pan Robert Lisowski z Fundacji „Akademia Inicjatyw Społecznych” z Łodzi – organizacji pozarządowej wybranej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku. Warsztaty strategiczne realizowane były w ramach projektu „Bądź Aktywny, Bądź Najlepszy - szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej” współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej. Realizatorem projektu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

Pierwszy warsztat A odbył się w dniu 27 lipca 2011 r. podczas którego:

- omówiono metodę partycypacji społecznej (schemat poziomów partycypacji społecznej, korzyści wynikające z partycypacji społecznej, etapy procesu opracowywania i realizacji strategii);
- sporządzono i omówiono planu pracy nad opracowaniem Strategii;
- przedstawiono i omówiono dotychczasową współpracę instytucji i organizacji społecznych działających na rzecz społeczności lokalnej;
- dokonano analizy doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych;
- przedstawiono wstępną diagnozę problemów i zjawisk społecznych występujących w gminie.

Drugi warsztat B odbył się w dniu 22 sierpnia 2011 r. i dotyczył:

- analizy sytuacji społecznej w gminie w oparciu o dane statystyczne oraz opinii środowisk i przedstawicieli instytucji społecznych;
- zaprezentowania wyników badań ankietowych;
- identyfikacji i kategoryzacji problemów społecznych w gminie;
- analizy przyczyn zjawisk społecznych, wzajemnych korelacji;
- badania potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokajania;
- oceny poziomu integracji społecznej
- określenie zasobów społecznych gminy.

Trzeci warsztat C odbył się w dniu 19 września 2011 r. i dotyczył:

- analiza zasad rozwoju społecznego;
- formułowanie wizji rozwoju społecznego (SWOT) w korelacji z wizją rozwoju gminy;
- formułowanie celów strategicznych;
- określanie celów oraz kierunków działań w gminie;
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii (monitoring, ewaluacja, aktualizacja).

Czwarty warsztat D odbył się w dniu 17 października 2011 r. na którym:

- budowania zarysu projektów społecznych, określających sposoby działania zapewniające rozwój społeczny;
- publiczna debata na temat zaproponowanych rozwiązań itp.

1. Charakterystyka Gminy.

W celu planowania działań zawartych w strategii, potrzebna jest diagnoza stanu obecnego gminy Siemiatycze. W poniższym rozdziale zostały opisane podstawowe informacje o gminie, obserwowanych zjawiskach, problemach społecznych oraz poddane analizie główne zasoby, które posłużą jako podstawa w działaniach na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców.

2.1. Podstawowe informacje o gminie.

2.1.1. Położenie, podział terytorialny, warunki naturalne.

Gmina Siemiatycze położona jest w północno wschodniej części Polski, w południowej części województwa podlaskiego, w powiecie siemiatyckim. Zajmuje ona powierzchnię 227,14 km². Jako samodzielna jednostka administracyjna gmina rozpoczęła funkcjonowanie po podziale miasta i gminy Siemiatycze tj. od 1 kwietnia 1992 roku. Siedzibą władz gminy jest miasto Siemiatycze.

Gminę Siemiatycze tworzą 41 sołectwa (46 miejscowości) położone wokół miasta Siemiatycze. Terytorium gminy sąsiaduje:

- od północy z gminami: Dziadkowice i Grodzisk,
- od południa przez rzekę Bug z gminami: Platerów i Sarnaki,
- od wschodu z gminami: Nurzec Stacja, Milejczyce i Mielnik,
- od zachodu z gminą: Drohiczyn.

Korzystną cechą położenia gminy jest jej lokalizacja na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych: drogi krajowej nr 19 (granica państwa, Białystok, Lublin, Stalowa Wola) i drogi krajowej nr 637 (Warszawa, Sokołów Podlaski, Radziwiłówka, granica państwa).

Rysunek 1. Położenie Gminy Siemiatycze w Powiecie Siemiatyckim

2.1.2. Demografia.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie na koniec 2010 r. zamieszkiwało 6273 mieszkańców, w tym 3121 mężczyzn i 3110 kobiet. Ludność skupia się w wymienionych wyżej 47 miejscowościach, z których najludniejsze to Czartajew, Siemiatycze-Stacja, Słochy Annopolskie. Gęstość zaludnienia wynosi 27 osób/km².

Liczbę ludności gminy na przestrzeni lat 2005-2010 przedstawiono za pomocą tabeli nr 1:

Tabela nr 1. Liczba ludności w latach 2005-2010

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
-----	------	------	------	------	------	------

Liczba ludności	6.532	6.461	6.388	6.339	6.287	6.273
--------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Regionalnych)

W przedstawionej tabeli można zaobserwować spadek liczby mieszkańców roku na rok. Zmiany liczby ludności wynikają z ruchu naturalnego (urodzenia żywe, zgony) oraz z migracji ludności.

Przyrost naturalny stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym przedziale czasu. Kształtowanie się wskaźnika przyrostu naturalnego w gminie Siemiatycze w latach 2005 - 2010 prezentuje tabela nr 2. We wskazanym okresie, występuje spadek urodzeń w stosunku do zgonów, co stanowi bardzo negatywne zjawisko.

Tabela nr 2. Przyrost naturalny w Gminie w latach 2005-2010.

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2005	54	96	- 42
2006	52	124	-72
2007	52	98	-46
2008	54	87	-33
2009	55	98	-43
2010	57	91	-34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Drugim czynnikiem kształtującym liczbę ludności na terenie gminy są migracje, czyli napływ (ogół przybywających) i odpływ (ogół wyjeżdżających) osób na stałe. Wskaźnik salda migracji stanowi różnicę między napływem i odpływem migracyjnym. Dla gminy Siemiatycze w badanym przedziale czasu jest w zasadzie ujemny, za wyjątkiem roku 2008 gdzie saldo migracji wynosi 8, co oznacza, że więcej osób opuszczało gminę, niż do niej przybywało. Związane jest to głównie migracją zarobkową do dużych miast i do zachodnich krajów Unii Europejskiej.

Tabela nr 3. Saldo migracji w latach 2005-2010

Lata	Napływ ludności	Odpływ ludności	Saldo migracji
2005	78	76	2
2006	61	80	-19
2007	72	101	-29
2008	78	70	8

2009	58	58	0
2010	52	53	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strukturę wiekową mieszkańców gminy przedstawia Tabela 4. Jak wynika z przedstawionych wyliczeń, większość – 58,4%% populacji jest w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-60 lat).

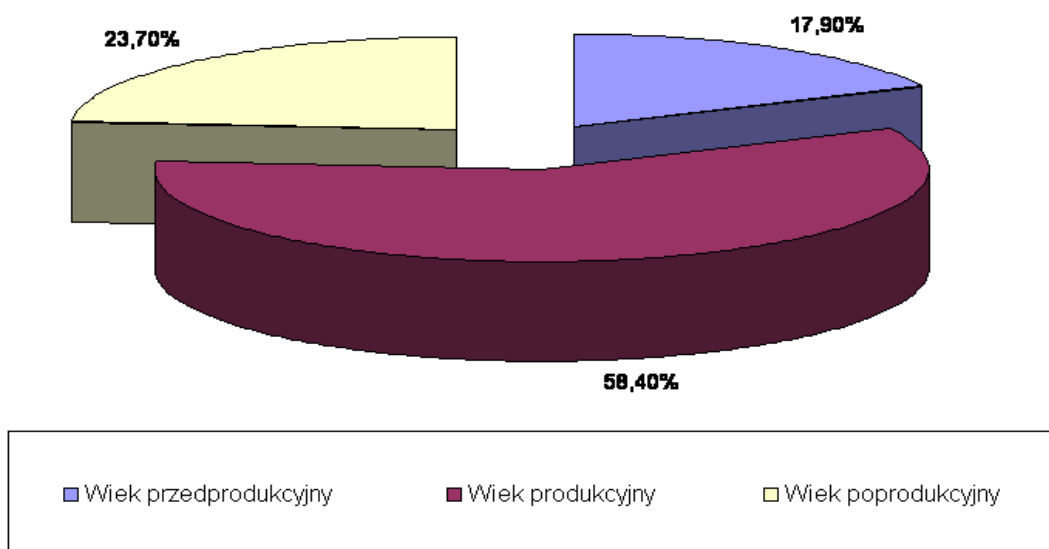
Liczną grupę stanowią dzieci i młodzież (17,9%) Sytuacja gminy jest zatem stosunkowo korzystna z punktu widzenia rozwoju gospodarczego oraz społecznego.

Tabela nr 4.Struktura ludności wg płci i wieku (stan na dzień 31.12.2010r.)

Wiek	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny		OGÓŁEM	
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K
RAZEM :	581	535	2021	1615	519	960	3121	3110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wieku ludności gminy (2010 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując trendy demograficzne trzeba jednak zwrócić uwagę kształtowanie się struktury wieku ekonomicznego na przestrzeni co najmniej kilku lat. Uwidacznia się wyraźnie, że w gminie stale spada liczba dzieci i młodzieży w wieku do 18 r. (wyrażona zarówno w ujęciu procentowym jak i w wartościach bezwzględnych). W 2005 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły blisko 21% całej populacji, w 2010 r.

– już tylko 17,9%. W badanych okresie rosła natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym, ale ten trend zaczyna słabnąć. (w 2005 r. 54% zaś w 2010 r. 58%).

Obserwowany obecnie i spodziewany w przyszłości jest stały wzrost liczby osób w wieku emerytalnym (zjawisko „starzenia się społeczeństwa”). Wskaźniki obciążenia demograficznego są jednoznaczne. O ile wskaźnik pokazujący stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w badanym okresie spadł z poziomu 82 do 71, o tyle wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł z 119 do 132.

Tabela nr 5. Struktura wieku ludności Gminy w latach 2005-2010.

Lata	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2005	20,6%	54,7%	24,7%
2006	20,4%	55,3%	24,3%
2007	19,8%	56,0%	24,2%
2008	19,1%	56,8%	24,1%
2009	18,4%	57,7%	23,9%
2010	17,9%	58,4%	23,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.3. Poziom rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura to wszelkiego rodzaju obiekty i urządzenia niezbędne do prawidłowego funkcjonowania społeczności, stanowiące materialną bazę rozwoju gospodarczego gminy. Na infrastrukturę społeczną składają się obiekty i urządzenia służące obsłudze ludności, które stanowią podstawę dla zaspokojenia socjalnych i kulturalnych potrzeb mieszkańców (np. szkoła, biblioteka, sala gimnastyczna). Ich ilość, jakość i rozmieszczenie decydują w zasadniczym stopniu o jakości życia mieszkańców. Infrastruktura techniczna to przede wszystkim urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty świadczące podstawowe usługi dla osiedla, miasta, zakładu przemysłowego itp. w zakresie energetyki, dostarczania ciepła, wody, usuwania ścieków, transportu etc. Inną istotną cechą jest jej wysoka kapitałochłonność. Inwestycje infrastrukturalne pociągają za sobą znaczne koszty, ponadto są najczęściej kilkuletnie, przez co mogą blokować realizację inwestycji „miękkich” (w tzw. kapitał ludzki).

Poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy stanowi jeden z ważniejszych czynników warunkujących jakość życia mieszkańców. W tym miejscu warto zasygnalizować, że ogólny poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy jest zadowalający, w szczególności stan techniczny dróg, z których większość posiada powierzchnię asfaltową. Gmina odznacza się wysokim stopniem rozwoju, z wodociągu korzysta około 70 % gospodarstw domowych, natomiast z kanalizacji sanitarnej korzysta jedynie wieś Czartajew. Poza tym ścieki odprowadzane są do lokalnych urządzeń, takich jak zbiorniki szczelne i suche ustepty. Niektóre tereny na terenie gminy charakteryzuje niedobór podstawowej infrastruktury technicznej (kanalizacja, oświetlenie, chodniki). Na obecnym etapie rozwoju gminy prowadzone są prace przy obiektach społeczno-kulturalnych i rekreacyjnych na terenie gminy, tj. świetlice. Dodatkowe środki z Unii Europejskiej ułatwiają realizację działań na rzecz rozwoju terenów wiejskich gminy Siemiatycze.

Na terenie gminy występuje komunikacja autobusowa i kolejowa. Istnieje jednotorowa linia kolejowa Siedlce – Czeremcha - Siemianówka zaliczona do linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Linia ta służy głównie do przewozu towarów i pasażerów. W ostatnich latach występuje ciągły spadek przewozu pasażerów

w komunikacji autobusowej, przy czym tendencja ta jest również zauważalna na poziomie województwa i kraju. Siemiatycze posiadają stałe połączenie komunikacji międzynarodowej, w tym między innymi z Brukselą oraz innymi miastami krajów zachodnich.

Gmina Siemiatycze wyróżnia się na tle innych gmin powiatu siemiatyckiego dobrze rozwiniętą siecią wodociągową. Aktualnie wszystkie wsie z wyłączeniem zabudowy kolonijnej podłączone są do wodociągu. Wodociągowanie gminy odbywa się z trzech ujęć i stacji wodociągowej stanowiących własność gminy Siemiatycze, znajdujących się w miejscowościach: Kłopoty-Stanisławy, Tołwini Czartajew.

Natomiast stan gospodarki ściekowej na terenie gminy jest niezadowolający i stwarza zagrożenie zarówno dla prawidłowego rozwoju gminy, jak i jej środowiska naturalnego. Gmina nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. Większość ścieków odprowadzana jest do lokalnych urządzeń tj. zbiorniki szczelne, suche ustępy. Wywóz nieczystości płynnych odbywa się na indywidualne zlecenie mieszkańców i zakładów do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków w Siemiatyczach. Odbiornikiem ścieków jest także rzeka kamionka zaliczona do II klasy czystości.

W zakresie infrastruktury społecznej możemy mówić o zbyt małej liczbie świetlic wiejskich. Świetlice istnieją tylko w niektórych wsiach. Wprawdzie budynki te w ostatnich latach są systematycznie remontowane i wyposażane, jednak niektóre mniejsze wsie nie posiadają żadnego punktu, gdzie można się spotkać po pracy. Gmina posiada również zaplecze sportowe, które jednak standardami odbiega znacznie od norm krajowych.

Ten stan rzeczy utrudnia realizację działań bezpośrednio na terenach wiejskich

2.1.4. Aktywność gospodarcza.

Gmina Siemiatycze jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. W gminie użytki rolne stanowią ponad 70% powierzchni ogólnej, natomiast grunty orne zajmują ok. 55% powierzchni ogólnej. Na gruntach ornym występuje mozaika gleb od klasy III aż do VI. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 56,0 pkt. kształtuje się na poziomie średniej wojewódzkiej.

Na terenie gminy istnieje 3 128 szt. indywidualnych gospodarstw rolnych (o średniej powierzchni pomiędzy 3,0 a 4,9999 ha). Wśród indywidualnych gospodarstw rolnych dominują małe i średnie, w większości zorientowane na samo zaopatrzenie rodzin rolników, chociaż systematycznie wzrasta też poziom produkcji towarowej i produkcji wykorzystywanej do żywienia turystów.

Gmina Siemiatycze należy do typowych gmin, których gospodarka oparta jest na rolnictwie. Gmina posiada 16 461 ha użytków rolnych, które stanowią 72,55 ha powierzchni ogólnej. Grunty orne 12 341 ha (54,3% powierzchni ogólnej), a trwałe użytki zielone 3 561 ha. Przeważają gleby IVi V klasy.

Struktura użytków rolnych gminy Siemiatycze:

- grunty orne 75,00%
- łąki 13,40%
- inne grunty 3,07%
- sady 0,32%

W strukturze rolnictwa dominuje głównie uprawa zbóż, roślin pastewnych oraz ziemniaków. Uprawa niektórych zbóż, w tym dużej ilości mieszanek zbożowych, wiąże się z hodowlą bydła i trzody chlewnej. Te dwa rodzaje produkcji zwierzęcej, dzięki dobrze rozbudowanej strukturze przetwórstwa mlecznego i mięsnego stanowią podstawowe źródło utrzymania i rozwoju dla ludności z obszarów wiejskich.

Na terenie gminy istnieje 3 128 indywidualnych gospodarstw rolnych. Indywidualne gospodarstwa rolne według powierzchni:

- do 2 ha – 903 gospodarstwa
- do 5 ha – 903 gospodarstwa
- do 7 ha – 380 gospodarstw
- do 10 ha – 366 gospodarstw
- do 15 ha – 300 gospodarstw
- do 20 ha – 135 gospodarstw

- do 50 ha – 133 gospodarstwa
- do 100 ha – 6 gospodarstw
- powyżej 100 ha – 2 gospodarstwa

2.1.5. Trendy społeczno-gospodarcze.

Na podstawie różnych wskaźników charakteryzujących gminę Siemiatycze można wyłonić kierunki i trendy, które będą cechowały sytuację gminy Siemiatycze.

Analizując liczbę mieszkańców gminy Siemiatycze na przełomie ostatnich lat, zauważamy wyraźny spadek liczby ludności. W najbliższych latach sytuacja ta może jeszcze bardziej się pogłębiać w skutek niskiej ilości urodzeń, co może stać się bardzo niepokojącym zjawiskiem. Konsekwencją takiej sytuacji jest już mała liczba dzieci w placówkach oświatowych, o ile utrzyma się przez dłuższy czas, może doprowadzić do zmniejszenia zasobów pracy, co będzie skutkowało zahamowaniem rozwoju gospodarczego gminy.

Oceniając strukturę ludności w latach 2005-2010 występował spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, na rzecz osób w wieku produkcyjnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się w miarę na stałym poziomie. Niemniej jednak zapotrzebowanie ludzi w wieku poprodukcyjnym z racji osamotnienia spowodowanego migracją młodszego pokolenia za granicę będzie skutkowało większymi obciążeniami dla społeczeństwa oraz instytucji opieki zdrowotnej społecznej.

Zauważamy również zmiany w modelu rodziny. Zachował się stereotyp, że to kobieta wykonuje większość obowiązków domowych, a współczesny rynek pracy wymaga, aby oboje rodzice pracowali na utrzymanie rodziny. Tworzy się model rodziny, gdzie kobiety są obciążone podwójną pracą. Nasila się konflikt czasu i dyspozycyjności, zwłaszcza w warunkach posiadania rodziny i konieczność sprawowania opieki nad jej członkami. Powyższe zjawiska wpływają na zmiany trendów demograficznych w gminie.

Obecna polityka państwa promuje głównie gospodarstwa wielkoobszarowe, jednokierunkowe, na rzecz likwidacji małych gospodarstw w związku z tym część osób utrzymujących się z małych gospodarstw będzie szukało pracy poza rolnictwem. Może to mieć wpływ na rozwój i powstawanie nowych zakładów, firm, a co za tym idzie wzrost dochodów gminy i zmniejszenie bezrobocia.

W obliczu globalnego kryzysu finansowego oraz zwalnianego tempa rozwoju gospodarczego należy spodziewać się w przyszłości negatywnych skutków dla sytuacji społeczno-ekonomicznej w gminie.

2.2. Strategiczne kierunki rozwoju.

Głównym dokumentem planistycznym dotyczącym rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest przyjęta „Strategia rozwoju gminy Siemiatycze na lata 2000-2015”. W swych podstawowych założeniach ma ona mobilizować mieszkańców, instytucje i podmioty gospodarcze wokół nadrzędnego celu strategicznego – zrównoważonego rozwoju gminy, rozumianego jako „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych”.

Strategia określa główne kierunki działania władz samorządowych – głównego podmiotu odpowiedzialnego za zaspokojenie bieżących potrzeb lokalnej społeczności oraz realizację zadań inwestycyjnych w sferze własności publicznej. Podkreśla się zarazem, że władze gminne muszą „inspirować, umiejętnie aktywować i koordynować wszelkie poczynania i działania realizatorów poszczególnych zadań i przedsięwzięć”.

Strategia jest zgodna z dokumentami o znaczeniu ponadlokalnym:

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego, stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XXXV/438/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 30 stycznia 2006 r. – główny cel strategiczny dokumentu to „Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego”.

Strategia Rozwoju Powiatu Siemiatyckiego do 2015 roku, która stanowi załącznik do Uchwały Nr XXVII/185/01 z dnia 7 września 2011 r. Rady Powiatu Siemiatyckiego – główny cel strategiczny to „Powiat siemiatycki obszarem zrównoważonego rozwoju gospodarczego zmierzającym do osiągnięcia spójności

społeczno-ekonomicznej i wysokich standardów ekologicznych w ramach regiony, kraju i jednoczącej się Europy”.

Strategia Rozwoju Gminy Siemiatycze na lata 2000-2015

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przeciwdziałania Narkomanii na 2011 rok, przyjęty Uchwałą Nr III/16/10 Rady Gminy Siemiatycze z dnia 28 grudnia 2010 roku.

Program współpracy Gminy Siemiatycze z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2011 rok, przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/166/10 Rady Gminy Siemiatycze z dnia 5 listopada 2010 roku.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Siemiatycze na lata 2004-2013 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze Nr XII/75/04 z dnia 8 czerwca 2004 roku.

Gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze Nr XXIII/150/06 z dnia 16.04.2006 r.

Program Ochrony Środowiska Gminy Siemiatycze na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2012-2016 podjęty Uchwałą Rady Gminy Nr XXI/117/09 z dnia 30.10.2009 r.

Plan odnowy miejscowości Tołwin zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze Nr IV/26/2011 roku z dnia 02.03.2011 r.

Plan odnowy miejscowości Baciki Bliższe, Cecele, Klekotowo, Leszczka, Romanówka zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze Nr IV/27/2011 z dnia 02.03.2011 r.

Plan odnowy miejscowości Kajanka, Turna Duża, Wiercień Duży zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Nr XXVI/156/2010 z dnia 03.09.2010 r.

Plan odnowy miejscowości Słochy Annapolskie zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Nr XXVI/155/2010 z dnia 03.09.2010 r.

Plan odnowy miejscowości Siemiatycze-Stacja zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze Nr XXVI/154/2010 z dnia 03.09.2010 r.

W związku z tymi założeniami Strategia Rozwoju Gminy Siemiatycze zakłada następujące kierunki rozwoju:

1. Tworzenie warunków dla inicjatyw służących poprawie zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej:

- a) Budowa nowych i kontynuacja rozpoczętych obiektów oświatowych,
- b) Wspieranie inicjatyw sąsiedzkich w zakresie bezpieczeństwa w gminie,
- c) Przeciwdziałanie alkoholizmowi i innym uzależnieniom,
- d) Lokalizację i budowę gminnych terenów sportowo – rekreacyjnych,
- e) Stworzenie warunków do popularyzowania, szczególnie wśród młodzieży, uprawiania sportów,
- f) Wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy społecznej,
- g) Usprawnienie bezpośredniej obsługi klientów Urzędu Gminy,
- h) Przygotowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców o usługach świadczonych przez Urząd Gminy i podległe mu jednostki

2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i gospodarki komunalnej

- a) Dokończenie wodociągowania terenów wiejskich,
- b) Budowa oczyszczalni ścieków,
- c) Budowa sieci kanalizacyjnej,
- d) Inwestycje w zakresie gazyfikowania wsi,
- e) Poprawa parametrów i stanu technicznego dróg gminnych,
- f) Uporządkowanie gospodarki odpadami stałymi,
- g) Wprowadzenie ekologicznych źródeł zaopatrzenia budynków w ciepło,

h) Zagospodarowanie terenów po wyrobiskach kruszywa,

i) Budowa oczyszczalni przydomowych,

3. Wspieranie rozwoju miejscowej gospodarki i tworzenie warunków dla utrzymania jej różnorodności oraz wzmocnienia jej innowacyjności:

a) Przygotowanie oferty terenów lokali użytkowych pod kątem przedsiębiorstw różnej branży i wielkości,

b) Monitorowanie lokalnej gospodarki,

c) Identyfikowanie potrzeb lokalnej gospodarki w zakresie kształcenia,

d) Rozwój infrastruktury turystycznej,

e) Maksymalne wykorzystanie potencjału lokalnych firm w realizacji zadań gminy,

f) Przyjazna polityka w zakresie podatków, opłat i czynszów,

g) Wspieranie małych i średnich firm w zakresie promocji ich produktów,

h) Pomoc w nawiązywaniu kontaktów i organizowanie spotkań lokalnych przedsiębiorców z przedstawicielami zagranicznych i krajowych przedsiębiorstw innowacyjnych.

4. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem korzyści położenia i tradycji rolniczych:

a) Rozwój obszarów typowo rolniczych,

b) Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, agroturystyka, usługi dla rolnictwa,

c) Rozwój skupu i przetwórstwa płodów rolnych.

2.3. System pomocy społecznej w gminie.

2.3.1. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną.

Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej są realizowane w gminie Siemiatycze przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wsparciem dla działań gminy w zakresie pomocy społecznej jest działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach.

W szerszym znaczeniu zadania pomocy społecznej realizują także placówki oświatowe, instytucje kultury, stowarzyszenia oraz inne organizacje formalne i nieformalne.

Tabela 6. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres siedziby	Działalność
Instytucje pomocy społecznej i opieki prawnej			
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach	ul. 11-go Listopada 49 17-300 Siemiatycze	Pomoc społeczna, praca socjalna, poradnictwo prawne
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach	ul. Leg. Piłsudskiego 3 17-300 Siemiatycze	Pomoc społeczna, praca socjalna, poradnictwo prawne
3.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. 11-go Listopada 49	Pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych

		17-300 Siemiatycze	
4.	Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach	ul. Leg. Piłsudskie go 3 17-300 Siemiatycze	Pomoc prawna dla bezrobotnych, pośrednictwo pracy
5.	Komenda Powiatowa Policji Siemiatyczach	ul. Zielona 3 17-300 Siemiatycze	Czuwanie nad bezpieczeństwem w gminie, walka z przestępczością
Placówki terapii uzależnień			
6.	Poradnia Leczenia Uzależnień	ul. Szpitalna 8 17-300 Siemiatycze	Pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych również dla mieszkańców gminy

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres siedziby	Działalność
Placówki oświatowe			
7.	Szkoła Podstawowa w Szerszeniach	Szerszenie 38 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie podstawowym
8.	Zespół Szkół Rolniczych w Czartajewie	Czartajew ul. Długa 130 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie szkoły zawodowej i średniej
9.	Szkoła Podstawowa w Kłopotach-Bujnach	Kłopoty Bujny 1 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie podstawowym
10.	Szkoła Podstawowa w Tołwinie	Tołwin 1 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie podstawowym
11.	Szkoła Podstawowa w Czartajewie	Czartajew ul. Szkolna 4 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie podstawowym
12.	Gimnazjum Gminne w Siemiatyczach	ul. Kościuszki 88 17-300 Siemiatycze	Nauczanie na poziomie gimnazjalnym
Instytucje związane z kulturą			
13.	Gminna Biblioteka Publiczna w Szerszeniach	Szerszenie 38 17-300 Siemiatycze	Upowszechnianie czytelnictwa książek
14.	Gminna Biblioteka Publiczna	ul. Kościuszki 88 17-300 Siemiatycze	Upowszechnianie czytelnictwa książek
Stowarzyszenia			
15.	„Caritas” Parafii Czartajew	Czartajew ul.	Pomoc osobom znajdującym się

		Kościelna 4 17-300 Siemiatycze	w trudnej sytuacji życiowej
16.	„Caritas” Parafii Stacji kol. Siemiatycze	Stacja kol. Siemiatycze ul. Kościelna 13 17-300 Siemiatycze	Pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej
17.	Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Razem” w Czartajewie	Czartajew ul. Kościelna 4 17-300 Siemiatycze	Rozwój obszarów wiejskich; Działania na rzecz rozwoju i promocji gminy
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Słochach Annopolskich	Słochy Annopolskie 30 17-300 Siemiatycze	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Tołwinie	Tołwin 20A 17-300 Siemiatycze	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ogrodnikach	Ogrodniki 29 17-300 Siemiatycze	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kłopotach-Bujnach	Kłopoty Bujny 29 17-300 Siemiatycze	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Krupicach	Krupice 31 17-300 Siemiatycze	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego.
Grupy społeczne			
23.	Klub Motorowy „Quercus” w Romanówce	Romanówka 44 17-300 Siemiatycze	Prowadzenie działalności w zakresie sportu motorowego i rekreacji

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres siedziby	Działalność
Parafie			
24.	Parafia Rzymsko-Katolicka Stacja kol. Siemiatycze	Stacja kol. Siemiatycze ul. Kościelna 13 17-300 Siemiatycze	Działalność duszpasterska, pomoc materialna
25.	Parafia Rzymsko-Katolicka w Czartajewie	Czartajew ul. Kościelna 4 17-300 Siemiatycze	Działalność duszpasterska, pomoc materialna
26.	Parafia Rzymsko-Katolicka Kłopoty Stanisławy	Kłopoty Stanisławy 17-300 Siemiatycze	Działalność duszpasterska, pomoc materialna
27.	Parafia Prawosławna Boratyniec Ruski	Boratyniec Ruski 17-300 Siemiatycze	Działalność duszpasterska, Pomoc materialna

2.3.2. Grupy objęte pomocą społeczną oraz formy świadczeń.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach swoim działaniem obejmuje wszystkie miejscowości wchodzące w skład gminy. W ośrodku zatrudniona jest profesjonalna kadra (4 osoby), realizująca cele i zadania wynikające z ustaw.

Zasadniczym celem działania pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do najczęściej udzielanych form należą różnego rodzaju zasiłki pieniężne i usługi opiekuńcze. Adresatami pomocy są rodziny wielodzietne, osoby pozostające w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte bezrobociem, długotrwale chore, niepełnosprawne, uzależnione, dotknięte przemocą domową oraz ludzie starzy i samotni.

Pomoc udzielana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach realizowana jest w ramach zadań własnych i zadań zleconych gminie:

1. Świadczenia udzielane w ramach zadań zleconych gminie

- a) Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną
- b) Specjalistyczne usługi, opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- c) Udzielanie pomocy cudzoziemcom

2. Świadczenia udzielane w ramach zadań własnych gminy

- a) Zasiłek okresowy
- b) Zasiłek stały
- c) Zasiłek celowy
- d) Usługi opiekuńcze
- e) Dożywianie
- f) Pomoc rzeczowa
- g) Praca socjalna
- h) Poradnictwo specjalistyczne
- i) Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt
- j) Udzielanie schronienia
- k) Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne
- l) Zasiłek celowy w formie biletu kredytowego
- m) Opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny
- n) Sprawienie pogrzebu.

Ważnym zadaniem jest również praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Są to zadania złożone i trudne. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych, doraźnych potrzeb osób i rodzin, lecz także włączenia się w realizację takiego modelu pomocy środowiskowej, który polega na mobilizowaniu osób i rodzin do aktywnego radzenia sobie z problemami przy wykorzystaniu lokalnego potencjału. Pomoc środowiskowa zakłada współdziałanie służb socjalnych z wieloma podmiotami, m.in. policją, sądem, placówkami służby zdrowia, szkołami, urzędami, organizacjami pozarządowymi itp. Klienci pomocy społecznej to przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, przewlekłe chorzy, osoby niezaradne życiowo, bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, osoby samotne, alkoholicy, osoby opuszczające zakłady karne.

Ośrodek pomocy społecznej zapewnia osobom starszym i niepełnosprawnym pomoc w usługach, a także organizuje pomoc instytucjonalną kierując je do domów pomocy społecznej na terenie powiatu lub województwa, gdyż na terenie gminy nie funkcjonują domy pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy społecznej oprócz zadań pomocy społecznej, realizuje również zadania wynikające z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Do zadań tych należy:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń osobom uprawnionym do alimentów;
- realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii.

Pomoc społeczna realizowana jest w formach pomocy pieniężnej, pomocy rzeczowej i w usługach.

Tabela 7. Kwoty przeznaczone na świadczenia z pomocy społecznej w latach 2006-2010

Rok	Budżet
2006	300 910
2007	321 451
2008	358 307
2009	488 530
2010	436 920

Źródło: Opracowane na podstawie sprawozdań GOPS Siemiatycze

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2006-2010

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2006	474	216	753
2007	484	201	720
2008	440	192	717
2009	426	199	714
2010	402	194	710

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GOPS Siemiatycze

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej od 2006 r. utrzymuje się prawie na stałym poziomie z lekką tendencją do spadku, co może być spowodowane systematycznym zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy Siemiatycze

Pomoc społeczna udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z powodów, które określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela.

Tabela 9. Ilość osób ubiegających się o pomoc społeczną w zależności przyczyn udzielania takiej pomocy na poziomie gminy Siemiatycze od w latach 2006-2010

Przyczyny udzielania pomocy	Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008		Rok 2009		Rok 2010	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	162	572	158	558	158	581	147	506	140	445
Sieroctwo	4	15	3	19	1	2	1	2	0	0
Bezdomność	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1

Potrzeba ochrony macierzyństwa	37	236	41	254	40	251	36	222	31	177
Bezrobocie	83	233	87	257	76	233	82	216	25	154
Niepełnosprawność	56	179	51	161	53	155	49	154	49	147
Długotrwała choroba	34	99	40	114	47	165	49	165	54	172
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	166	41	235	38	179	43	203	45	185
W tym: rodziny niepełne	28	92	21	83	22	84	20	81	20	67
W tym: Rodziny wielodzietne	12	81	21	167	14	86	13	76	13	76
Przemoc w rodzinie	3	7	5	12	11	40	17	53	27	96
Alkoholizm	0	0	3	8	5	12	6	18	12	54
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	0	0	1	3	3	6	3	3

Źródło: Opracowano na podstawie sprawozdań GOPS Siemiatycze

Wykazane powyżej przyczyny udzielania pomocy są ze sobą powiązane, dlatego też osoby i rodziny objęte pomocą społeczną występują w kilku kategoriach świadczeniobiorców (np. ubóstwo + niepełnosprawność).

Rodziny korzystają ze świadczeń pomocy społecznej z różnych powodów, np. ok. 62,7% korzysta z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo. W ustawie o pomocy społecznej za próg ubóstwa przyjmuje się osiąganie przez rodzinę dochodu niższego niż 351 złotych na osobę. Ubóstwo ma wiele przyczyn, wymiarów, aspektów. Jest ono spowodowane różnymi losowymi wydarzeniami w życiu człowieka np. małej zaradności, aktywności ale i patologii społecznej (alkoholizm, narkomania). Jest też ubóstwo strukturalne, które wynika z zewnętrznych przyczyn gospodarczych: bezrobocia, niskich wynagrodzeń, wysokich cen. Trudno jest oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo-skutkowy.

W gminie Siemiatycze główną przyczyną pozostawania rodzin w ubóstwie jest bezrobocie ich członków. Nie jest odoosobnionym przypadkiem, że w rodzinie są dwie i więcej osób bezrobotnych. W ostatnich dwóch latach liczba osób bezrobotnych znacznie się zwiększyła. W kręgu pomocy społecznej znajdują się osoby długotrwale bezrobotne, które często pogodzone ze swoją sytuacją nie mają motywacji do podejmowania jakichkolwiek działań, osoby bez kwalifikacji zawodowych lub z niskimi kwalifikacjami, osoby po 45 roku życia. Ostatnio zwiększył się również znacznie odsetek ludzi młodych, którzy zaledwie zdobyli kwalifikacje i nie mogą przebić się na rynku pracy. Stale powiększająca się grupa osób bezrobotnych powoduje degradację ekonomiczną i społeczną wielu rodzin.

Wsparcie osób bezrobotnych nie może ograniczać się tylko do udzielania świadczeń finansowych i materialnych. Ważne jest podejmowanie takich różnorodnych działań aktywizujących zawodowo te grupy osób, by w efekcie umożliwić im powrót na rynek pracy.

Kolejnym czynnikiem przyznawania pomocy jest niepełnosprawność członka rodziny. W naszej społeczności są osoby niepełnosprawne intelektualnie, chorzy psychicznie, przewlekłe chore, z uszkodzeniem narządu ruchu, głuche, niewidome. Niepełnosprawność zwykle prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia i rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób

powoduje, że własne dochody osób niepełnosprawnych nie wystarczają na zaspokojenie wszystkich niezbędnych potrzeb.

Istotą działania pomocy społecznej w stosunku do tej grupy osób jest udzielanie takiego wsparcia, które nie tylko zaspokoi podstawowe potrzeby życiowe, umożliwi samodzielną egzystencję, ale i da szansę na aktywność społeczną, powrót do pełnienia właściwych sobie ról społecznych i poprawi jakość życia.

Ze świadczeń pomocy społecznej korzystają w dużej mierze również osoby długotrwale i ciężko chore. Za osobę długotrwale chora uznaje się osobę, która nie jest w stanie przez dłuższy okres czasu uczestniczyć w życiu społecznym. Powodem może być stan fizyczny lub psychiczny. W efekcie długotrwałej choroby również występuje pogorszenie sytuacji finansowej i bytowej rodziny, ale długotrwała choroba może doprowadzić osoby do zamknięcia się na świat zewnętrzny. Ważne jest więc, oprócz wsparcia umożliwić podjęcie właściwej terapii, zapewnienia jej właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz wsparcia duchowego.

Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych to również powód korzystania z pomocy społecznej. Problem ten koncentruje się wokół rodziny. Dotyczy trudności w radzeniu sobie z wychowaniem i opieką nad własnymi dziećmi, czemu towarzyszą również inne problemy tj. uzależnienie. Przemoc w rodzinie, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, dysfunkcje rodziny, a także nieporadność w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zjawisko bezradności jest ewidentnie niekorzystne. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowującą dziecko. To w niej przebiega proces socjalizacji dziecka, tu kształtuje się ich osobowość i przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psycho-społeczny dziecka. To dzięki rodzinie dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowości. Dlatego bardzo ważnym zadaniem pomocy społecznej jest by nie dopuszczać do zaburzeń w strukturze rodziny i jej funkcjonowania.

Wśród najczęściej stosowanych form pomocy w gminie Siemiatycze występuje (dane wg. stanu na dzień 30.09.2011):

- posiłek – dla 183 osób, w tym 175 dzieci w szkole
- zasiłek celowy – 159 osób
- zasiłek okresowy – 108 osoby
- zasiłek stały – 18 osób

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy społecznej uczestniczy również w rozdawaniu żywności osobom najuboższym. W tym celu kwalifikuje osoby do korzystania z tej formy wsparcia. Żywność jest rozdawana przez organizacje pozarządowe.

GOPS realizuje również ustawę o świadczeniach rodzinnych. Zakres świadczonej pomocy w formie świadczeń rodzinnych obejmuje nie tylko zasiłki rodzinne, ale również dodatki do zasiłków rodzinnych tj.

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania na częściowe pokrycie wydatków związanych z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły.
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania na pokrycie wydatków związanych z zapewnieniem dziecku możliwości dojazdu z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, jak też zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne oraz jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka.

Tabela 10. Zestawienie odnoszące się do typów rodzin korzystających z pomocy społecznej z wyszczególnieniem liczebności rodzin zestawiono w tabeli na przestrzeni dwóch ostatnich lat.

Typy rodzin	Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008		Rok 2009		Rok 2010	
	Liczb a rodzin	Liczba osób w rodzin ach	Liczb a rodzin	Liczba osób w rodzin ach	Liczb a rodzin	Liczba osób w rodzin ach	Liczb a rodzin	Liczba osób w rodzin ach	Liczb a rodzin	Liczba osób w rodzin ach
Rodziny ogółem	233	764	216	752	204	761	199	714	194	655
W tym: o liczbie osób 1	71	71	60	60	53	53	49	49	59	59
2	22	44	18	36	22	44	21	42	24	48
3	33	99	34	102	20	60	24	72	34	102
4	38	152	34	136	37	148	33	132	23	92
5	22	110	28	140	29	145	29	145	26	130
6 i więcej	37	288	42	278	43	311	43	274	28	224
W tym: z wiersza 1 Rodziny z dziećmi ogółem o liczbie dzieci	114	558	103	528	103	558	104	511	88	419
1	25	74	17	51	17	56	19	64	24	75
2	27	106	24	96	27	111	22	90	17	65
3	21	101	25	125	25	126	36	174	23	115
4	23	134	22	132	18	113	15	89	12	71
5	8	56	9	63	12	114	8	56	8	56
6	5	40	3	24	2	16	2	16	2	16
7 i więcej	5	47	3	37	2	22	2	22	2	21
Rodziny niepełne ogółem	28	92	21	83	23	83	23	81	22	69
O liczbie dzieci 1	10	20	6	12	7	15	8	18	10	23
2	6	18	5	16	6	22	6	20	5	15
3	10	42	6	24	6	24	4	16	5	21
4 i więcej	2	12	4	31	4	22	5	27	2	10
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	15	32	19	40	20	45	14	33	30	97
O liczbie osób 1	6	6	7	7	6	6	3	3	6	6

2	4	8	6	12	7	14	6	12	6	12
3	3	9	4	12	3	9	2	6	7	21
4 i więcej	2	9	2	9	4	16	3	12	11	58

Źródło: Opracowano na podstawie danych GOPS

Pomocą społeczną w gminie Siemiatycze w roku 2009 objęto 199 rodzin gdzie liczba osób w rodzinach wynosiła 714 osób. Przyjmując, że w gminie w 2009 roku zamieszkiwało 6 513 osób, to 11 % stanowią osoby będące beneficjentami pomocy społecznej. Natomiast w roku 2010 liczba rodzin potrzebujących wsparcia pomocy społecznej wyniosła 194 rodzin, liczba osób w rodzinach 655, tj. 10,1 % wszystkich mieszkańców gminy

Biorąc pod uwagę typy rodzin objęte pomocą społeczną, największą grupę stanowią rodziny z dziećmi. Rodziny z dziećmi stanowią 52,3 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Spośród rodzin z dziećmi największy odsetek stanowią rodziny z trójka dzieci.

Wśród rodzin korzystających z pomocy znaczny odsetek stanowią również emeryci i renciści, zwłaszcza znacznie podniósł się ten wskaźnik w roku 2010. Liczba rodzin emerytów i rencistów wzrosła dwukrotnie w stosunku do roku 2009. Część tych rodzin znalazła się w kręgu podopiecznych pomocy społecznej ze względu na swój wiek, i zły stan zdrowia powoduje konieczność korzystania z usług opiekuńczych, skierowania do domu pomocy społecznej, jednak większość z tych rodzin korzysta z pomocy z powodu złej sytuacji materialnej. Daje to podstawy sądzić, że osiągnięte przez rencistów i emerytów świadczenia emerytalno-rentowne zabezpieczają ich niezbędnych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach jest realizatorem świadczeń rodzinnych. Świadczenia te przysługują rodzinom, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 504 zł, natomiast w rodzinach, w których jest wychowywane dziecko niepełnosprawne dochód nie może przekroczyć 583 zł na osobę. Natomiast ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego korzysta 12 rodzin.

Poniższa tabela prezentuje rodziny pobierające świadczenia rodzinne w rozbiu na ilość dzieci w rodzinie.

Tabela 11. Rodziny pobierające świadczenia rodzinne w rozbiu na ilość dzieci w rodzinie.

Lp.	Typy rodzin	Liczba rodzin
1	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	408
2	Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny, w tym:	333
3	na 1 dziecko	105
4	Na 2 dzieci	132
5	Na 3 dzieci	68
6	Na 4 i więcej dzieci	27

Źródło: Opracowano na podstawie sprawozdania GOPS

Współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi.

Zadania polityki społecznej związane z pomocą i integracją społeczną oprócz instytucji publicznych powinny być realizowane przy udziale tzw. sektora społecznego, czyli organizacji pozarządowych, kościelnych i grup działających nieformalnie.

Obecnie podstawowym aktem prawnym regulującym współpracę samorządu terytorialnego z organizacjami pożytku publicznego jest Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873 z późn. zmianami).

Organizacje pozarządowe stanowią ogromny społeczny potencjał. Dzięki temu, że działają lokalnie i tworzone są przez ludzi autentycznie zainteresowanych rozwiązaniem danego problemu, mają większą dynamikę i potencjalnie wyższą skuteczność działania niż administracja publiczna. Zarówno samorząd lokalny,

jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji.

Uchwalona w gminie Uchwała Nr XXVIII/166/10 Rady Gminy Siemiatycze z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie programu współpracy Gminy Siemiatycze z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na 2011 r. określa cele, formy, zakres oraz priorytetowe dziedziny współpracy gminy z podmiotami sektora społecznego.

Głównym celem współpracy w naszej gminie z organizacjami pozarządowymi jest:

- umacnianie lokalnych działań, stwarzanie warunków do powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych,
- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań w celu skoordynowania działań,
- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych programów,
- podnoszenie standardów współpracy Gminy Siemiatycze z organizacjami pozarządowymi w aspekcie zasad pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

W wielu przypadkach urzędnicy administracji samorządowej są jednocześnie przedstawicielami organizacji pozarządowych i aktywnie uczestniczą w życiu sektora pozarządowego. W gminie Siemiatycze wspólnie z organizacjami społecznymi rozwiązujemy problemy społeczne:

- wskazujemy osoby potrzebujące i pomagamy rozprowadzać artykuły żywnościowe z Agencji Rolnictwa.
- mieszkańcy posiadają możliwości korzystania z bezpłatnej odzieży używanej, sprzętu rehabilitacyjnego,
- upowszechniamy kulturę fizyczną i zdrowy styl życia wśród mieszkańców gminy, poprzez częściowe finansowanie imprez sportowych,
- organizujemy wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży.

Organizacje pozarządowe mogą korzystać z informacji posiadanych przez samorząd, z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych.

Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja.

2.4.1. Analiza obszarów polityki społecznej.

a) Poziom aktywności i integracji społecznej mieszkańców.

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną są opinie na ten temat samych mieszkańców. Uczestnicy ankiety przeprowadzonej na potrzeby niniejszej strategii na pytanie 3: „Czy chciałaby/chciałby Pani/Pan uczestniczyć w działaniach mających na celu rozwiązanie problemu występującego w miejscu zamieszkania?” odpowiadali: tak – 51,8%, nie – 19,3%, nie wiem – 28,9%. Samo pytanie nie jest jednoznacznie sformułowane, niemniej wynik sugeruje, że zainteresowanych działalnością społeczną jest ponad ½ dorosłych mieszkańców. Zarazem w tej samej ankiecie, do prowadzenia działalności (uczestnictwie) w organizacji pozarządowej, kościelnej, grupie nieformalnej bądź jako wolontariusz przyznaje się 35% respondentów.

Na terenie gminy działają organizacje pozarządowe oraz kościelne zrzeszające mieszkańców, mających swą siedzibę m.in. w Siemiatyczach i Czartajewie. Listę tych podmiotów zawiera Tabela 8. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną.

Podczas lipcowych warsztatów dokonano oceny poziomu integracji wg poniższej skali i otrzymano wynik, który świadczy o małym zaangażowaniu mieszkańców w sprawy społeczne.

Tabela 12. Poziom integracji wśród mieszkańców gminy Siemiatycze

Więzi pomiędzy mieszkańcami i są luźne, społeczność charakteryzują wysoki poziom obojętności społecznej	Mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców	Występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań	Występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych	Występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością	Społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością
1	2	3	4	5	6
Ilość wskazań dla poszczególnych poziomów:					
	6%	2,4%	34,5%	57,1%	
Poziom integracji społecznej wyliczony jako średnia poszczególnych osób: 1,34%					

Ponadto podczas drugiego warsztatu uczestnicy określili czynniki ułatwiające oraz utrudniające integrację społeczną.

Za czynniki sprzyjające integracji społecznej uczestnicy uznali:

- 1) Miejsce do spotkań – np. świetlica;
- 2) Większość osób w wieku produkcyjnym – mają dużo czasu;
- 3) Powstanie funduszu sołeckiego;
- 4) Zainteresowanie sprawą;
- 5) Odpowiednia grupa społeczna;
- 6) Dobry organizator – lider;
- 7) Kreatywność;

- 8) Chęć do pracy;
- 9) Organizowanie choinki dla dzieci;
- 10) Szkolenia dla mieszkańców wsi;
- 11) Festyny wiejskie – organizacja imprez typu festyn;
- 12) Osoby chętne do integracji i rozwoju społecznego;
- 13) Dobre relacje między sąsiadami;
- 14) Zorganizowanie Koła Gospodyń Wiejskich;
- 15) Uświadomienie ludziom potrzeby wspólnych przedsięwzięć;
- 16) Ośrodek, instytucja wokół której skupia się życie mieszkańców;
- 17) Dobry gospodarz wsi – sołtys – wójt.

Natomiast za czynniki utrudniające integrację, podali:

- 1) Konflikty międzyludzkie;
- 2) Brak motywacji do działania, organizacji i integracji społecznej;
- 3) Brak gminnego ośrodka kultury i osoby zajmującej się tylko kulturą;
- 4) Brak środków na kulturę;
- 5) Brak pomieszczeń na wspólne spotkania;
- 6) Obawa przed powstaniem plotek – brak zaufania;
- 7) Brak czasu;
- 8) Brak organizatora;
- 9) Małe zainteresowanie sprawą.

Ponadto uczestnicy warsztatów określili korzyści płynące z wysokiego poziomu integracji społecznej oraz wymienili działania, ich zdaniem, mające wpływ na zwiększenia poziomu integracji.

Ich zdaniem, korzyści płynące z integracji to:

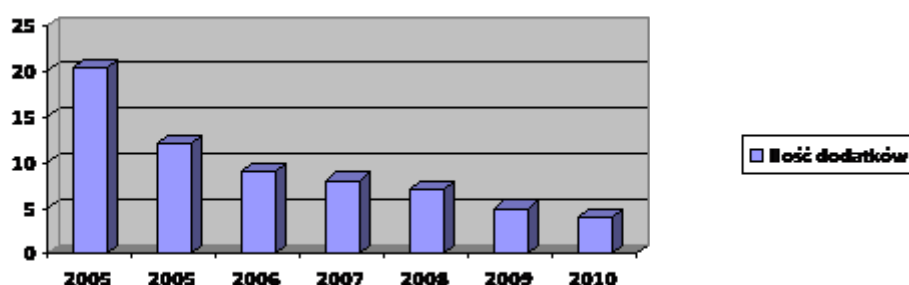
- 1) Zagospodarowanie wolnego czasu;
- 2) Chętniej sobie pomagamy;
- 3) Integruję się;
- 4) Zachęcanie biernych osób do działania;
- 5) Wspólne spędzanie czasu;
- 6) Bliższe poznanie;
- 7) Poprawa relacji międzyludzkich;
- 8) To co zaplanowano, zorganizowano zostaje kolejnym pokoleniom;
- 9) Rozwój kultury;
- 10) Uświadomienie mieszkańcom, że „nie tylko pracą człowiek żyje”;
- 11) Zwiększenie uczestnictwa w imprezach kulturalnych;
- 12) Zwiększenie poczucie bezpieczeństwa;
- 13) Mobilizacja do działania;
- 14) Ludzie zintegrowani są bardziej życzliwi;
- 15) Łatwiejszy dostęp do osoby potrzebującej pomocy;
- 16) Mniej przestępstw wśród młodzieży.

Za działania zwiększające poziom integracji liderzy uznali:

- 1) Zapewnić większe środki finansowe;
 - 2) Działalność edukacyjno – informacyjna;
 - 3) Wypracowanie systemu nagradzania za efektywność;
 - 4) Zatrudnić osobę na etat;
 - 5) Szkolenie liderów;
 - 6) Stworzenie warunków lokalnych (remonty świetlic wiejskich);
 - 7) Konkursy;
 - 8) Współzawodnictwo wsi.
- b) Kwestia mieszkaniowa.

Potrzeby mieszkaniowe mieszkańców gminy zaspokajane są w 100% poprzez budownictwo indywidualne, gminy nie posiada lokali własnościowych. W gminie Siemiatycze potrzeby mieszkaniowe zaspokajane są przez dodatki mieszkaniowe, które są dofinansowaniem do wydatków mieszkaniowych wypłacanym przez gminę jej najbiedniejszym mieszkańcom. Przyznanie tej pomocy materialnej zależy przede wszystkim od miesięcznych dochodów mieszkańca gminy oraz od powierzchni zajmowanego przez niego lokalu. Pomoc ta przyznawana jest zawsze na sześć miesięcy wypłacana jest z budżetu gminy. Decyzję o przyznaniu dodatku mieszkaniowego wydaje wójt.

Wykres 1. Ilość dodatków mieszkaniowych w poszczególnych latach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Siemiatycze

c) System opieki zdrowotnej.

Opiekę zdrowotną i usługi z nią związane mieszkańcom gminy Siemiatycze zapewniają:

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 1

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 2 s.c

Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Pielęgniarski

Powiatowy Dom Pomocy Społecznej

Apteka „Cefarm”

Apteki Prywatne.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 1 obejmuje świadczeniami medycznymi 30% mieszkańców gminy Siemiatycze. Najczęściej występującymi schorzeniami są te zaliczane do chorób sercowo-naczyniowych a także schorzenia związane z układem kostno – szkieletowym.

W 2006 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 1 przeprowadził następujące akcje profilaktyczne:

- ocena ostrości wzroku-dla wszystkich zainteresowanych;

- diabetologiczna-ocena skuteczności leczenia pacjentów z cukrzycą.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 2 s.c.z zespołem poradni specjalistycznych:

- poradnia laryngologiczna
- poradnia okulistyczna
- poradnia neurologiczna
- poradnia medycyny pracy
- poradnia dermatologiczna
- poradnia kardiologiczna
- poradnia logopedyczna
- poradnie stomatologiczne

W 2006 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy Rodzinnych Nr 2 s.c. przeprowadził następujące akcje profilaktyczne:

- badania mammograficzne-kierowane do kobiet po 50 roku życia;
- cykl szczepień ochronnych przeciwko grypie kierowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

W 2007 roku opieką stomatologiczną objętych było ok. 45% mieszkańców Gminy Siemiatycze, udzielono 2850 porad w tym 950 dla osób w wieku do 18 lat.

Poradnie Ginekologiczne w Siemiatyczach w 2007 r. udzieliły 500 porad dla osób z terenu gminy Siemiatycze, natomiast opieką były objęte 450 pacjentek. Realizowano Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy oraz Program Profilaktyki Raka Sutka akcje profilaktyczne takie jak badania mammograficzne były kierowane do kobiet po 50 roku życia.

W 2007 r. terapią logopedyczną polegającą na pracy z dziećmi objętych było 70 dzieci. Terapia dotyczyła wad wymowy, tą formę terapii zakończyło 35 dzieci.

W 2007 r. z poradni Okulistycznej skorzystało 350 osób z terenu gminy Siemiatycze porady w dużej mierze dotyczyły młodych osób tj. oceny ostrości wzroku i korekty wzroku u tych osób.

W 2007 r. w Poradni Medycyny Pracy przebadano wiele osób z terenu gminy Siemiatycze poszukujących zatrudnienia, oraz tych którzy zostali zatrudnieni, jak również osoby pracujące kwalifikujące się do badań okresowych.

Usługi medyczne dla mieszkańców terenu gminy Siemiatycze są świadczone w Przychodniach na terenie miasta Siemiatycze.

Należy zwrócić uwagę na sytuację demograficzną panującą na terenie gminy. W przyszłości należy się liczyć ze zwiększoną liczbą zachorowań u osób starszych i koniecznością zapewnienia im opieki.

Tabela 13. Pielęgniarki środowiskowe w środowisku ucznia i wychowanków 2006 roku.

Lp.	Zakres badań	Liczba przebadanych uczniów
1.	Liczba wykonanych świadczeń do badań bilansowych	574
2.	Liczba wykonanych badań przesiewowych	252
3.	Liczba szczepień ochronnych wykonanych po kwalifikacji lekarskiej	b.d
4.	Liczba udokumentowanych świadczeń profilaktycznych	1851

Źródło: Opracowanie własne.

System opieki zdrowotnej zlokalizowanej na terenie miasta obsługuje tylko mieszkańców miasta Siemiatycze, ale także ludność okolicznych miejscowości.

Tabela 14. Placówki opieki zdrowotnej.

Lp.	Nazwa placówki	Oddziały
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Przychodnie Specjalistyczne
2.	Szpital Powiatowy	Oddział wewnętrzny, dziecięcy, położniczo-ginekologiczny, chirurgiczny
3.	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego	Powiat Siemiatycze
4.	Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nr.3	Teren miasta Siemiatycze i Gminy Siemiatycze

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz codziennych świadczeń medycznych do zadań zakładów opieki zdrowotnej należy między innymi profilaktyka i edukacja zdrowotna. Ponadto opieką pielęgniarską objętych jest 625 uczniów. Specjalistyczną opiekę zdrowotną świadczą placówki zlokalizowane w Siemiatyczach. Na terenie gminy nie funkcjonują apteki, są one zlokalizowane na terenie miasta Siemiatycze.

Mieszkańcy gminy korzystają z porad specjalistów w przychodniach usytuowanych na terenie miasta Siemiatycze. Brak przychodni na terenie gminy jest odczuwany przez ich mieszkańców. Aż 35% ankietowanych mieszkańców gminy wskazało opiekę zdrowotną jako obszar usług społecznych wymagający większej uwagi, co oznacza, że potrzeby w tym zakresie nie są wystarczająco zaspokojone.

Najczęstsze problemy zdrowotne, z którymi borykają się mieszkańcy gminy, to:

- choroby układu krążenia,
- choroby układu oddechowego,
- nadciśnienie,
- alkoholizm,
- cukrzyca,
- choroby nowotworowe,
- choroby kręgosłupa,
- choroby reumatyczne.

Główny nacisk w profilaktyce zdrowotnej dzieci i młodzieży ośrodki zdrowia kładą na organizowanie szczepień ochronnych, a także propagowanie zdrowego trybu życia.

d) Wychowanie i opieka nad dzieckiem.

Wczesna edukacja przedszkolna jest najskuteczniejszym narzędziem wyrównywania szans edukacyjnych na starcie. Współpracując z rodziną i środowiskiem przedszkole sprawuje opiekę nad zdrowiem i bezpieczeństwem dzieci, stymuluje ich wszechstronny rozwój, prowadzi działalność profilaktyczną i kompensacyjną, przygotowuje do szkoły. Na terenie gminy nie mamy przedszkoli publicznych i innych form wychowania przedszkolnego. Dzieci mogą odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w oddziałach zerowych funkcjonujących przy czterech szkołach podstawowych. Rodzice dzieci w wieku 3-5 lat mają możliwość posyłania swoich dzieci do przedszkoli prowadzonych przez Gminę Miejską Siemiatycze. Od roku szkolnego 2003/2004 funkcjonują porozumienia na podstawie których dzieci z gminy wiejskiej uczęszczają do przedszkoli miejskich. Nie odnotowaliśmy problemów z brakiem miejsc, potrzeby w tym zakresie są zaspokajane na bieżąco.

Z roku na rok liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli zwiększa się. W roku szkolnym 2011/2012 do

przedszkoli miejskich uczęszcza 55 dzieci z gminy z tego do Przedszkola Nr 1 w Siemiatyczach – 22 dzieci, do przedszkola Nr 3 w Siemiatyczach - 19 dzieci i do Przedszkola Nr 5 w Siemiatyczach - 14 dzieci. Poniższe zestawienie ilustruje ilość dzieci uczęszczających do przedszkoli w poszczególnych latach:

Tabela 15. Ilość dzieci uczęszczających do przedszkoli w poszczególnych latach.

Rok szkolny	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym 3-5 lat	Liczba dzieci z gminy uczęszczających do przedszkoli miejskich	%
2003/2004	193	23	11,92
2004/2005	181	22	12,15
2005/2006	181	27	14,92
2006/2007	177	22	12,43
2007/2008	159	25	15,72
2008/2009	158	23	14,56
2009/2010	152	48	31,58
2010/2011	169	57	33,73
2011/2012	172	55	31,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GZOS

Na terenie gminy działa obecnie 5 szkół podstawowych: cztery szkoły podstawowe z oddziałami zerowymi prowadzone przez gminę Siemiatycze to jest Szkoła Podstawowa w Czartajewie, Szkoła Podstawowa w Szerszeniach, Szkoła Podstawowa w Tołwinie, Szkoła Podstawowa w Kłopotach - Bujnach oraz Filia Szkoły Podstawowej Specjalnej (jednostka organizacyjna Zespołu Szkół Specjalnych w Siemiatyczach) funkcjonująca przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich. Zakład Opiekuńczo - Leczniczny udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych dla dzieci w wieku od 3 do 18 lat w związku z przebytymi chorobami układu oddechowego, pokarmowego, krążenia, nerwowego, chorobami nowotworowymi, wadami narządu słuchu i wzroku oraz innych schorzeń.

Gmina posiada też własne gimnazjum zlokalizowane na terenie gminy miejskiej Siemiatycze.

Na terenie gminy Siemiatycze funkcjonuje szkoła ponadgimnazjalna to jest Zespół Szkół Rolniczych im. W. St. Reymonta w Czartajewie (jednostka budżetowa powiatu siemiatyckiego).

Dane dotyczące sieci i struktury szkół oraz liczby dzieci uczęszczających do szkół położonych na terenie gminy i do gimnazjum gminnego zestawiono w formie tabelarycznej.

Tabela 16. Stan placówek oświatowych w gminie Siemiatycze

Nazwa placówki	Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Liczba pracowników w etatach
Szkoła Podstawowa w Czartajewie	6 + oddział zerowy	108 +21	19,29

Szkoła Podstawowa w Szerszeniach	6 + oddział zerowy	67 + 12	17,89
Szkoła Podstawowa w Tołwinie	6 + oddział zerowy	59 + 11	14,05
Szkoła Podstawowa w Kłopotach Bujnach	3 + oddział zerowy	22 + 7	5,57
Gimnazjum Gminne w Siemiatyczach	9	213	28,15
Filia Szkoły Podstawowej Specjalnej przy SPZOL dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich	2 klasy edukacyjno terapeutyczne 3 grupy rewalidacyjno-wychowawcze	19	brak danych
Zespół Szkół Rolniczych im. Władysława St. Reymonta w Czartajewie	23	598	45,93

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej według stanu na dzień 30.09.2011r.

Dzieci niepełnosprawne z terenu gminy uczęszczają do oddziałów ogólnodostępnych w prowadzonych przez gminę szkołach lub Zespołu Szkół Specjalnych w Siemiatyczach.

Tabela 17. Liczba dzieci niepełnosprawnych uczęszczających do szkół gminnych i Zespołu Szkół Specjalnych w Siemiatyczach.

Rok szkolny	Liczba dzieci niepełnosprawnych w szkołach gminnych	Liczba dzieci niepełnosprawnych uczęszczających do Zespołu Szkół Specjalnych w Siemiatyczach
2006/2007	12	8
2007/2008	8	8
2008/2009	10	7
2009/2010	11	7
2010/2011	11	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GZOS

Młodzież z terenu gminy, która ukończy gimnazjum, kontynuuje najczęściej naukę w liceach ogólnokształcących, technikach i szkołach zawodowych w Siemiatyczach, Czartajewie, Ostrożanach, Janowie Podlaskim, Siedlcach i innych miastach. Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku 54,32% osiemnastolatków to uczniowie liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego, 14,81% uczniowie technikum, 28,40% uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej. W ostatnich latach nie mieliśmy żadnego przypadku nierealizowania obowiązku nauki. Dostrzegalny jest trend wzrastającego zainteresowania nauką w szkołach średnich i jej kontynuacji na studiach wyższych. Młodzi ludzie mają świadomość, że aby zaistnieć na rynku pracy muszą inwestować w swoje wykształcenie.

Rodzina to fundament, najważniejsza jednostka funkcjonująca w społeczeństwie. Rodzinę należy wspierać. Aby mogła spełnić swoją rolę potrzebuje odpowiednich warunków do rozwoju. Zachwianie podstawowych funkcji rodziny może spowodować u jej członków zniechęcenie do działania, pozytywnego postrzegania świata, utratę własnej wartości, brak perspektyw. W życiu człowieka pozbawionego rodziny pojawia się poczucie

zbędności, pojawia się grupa ludzi marginalnych i wykluczonych w życiu społecznym. Kryzys rodziny skutkuje kłopotami wychowawczymi, różnego rodzaju dysfunkcjami, a ofiarami tych zjawisk są dzieci. Badania prowadzone w Gimnazjum Gminnym w Siemiatyczach wykazały:

- 7% uczniów pochodzi z rodzin z problemem alkoholowym gdzie ojciec lub matka nadużywa alkoholu,
- 5% uczniów pochodzi z rodzin gdzie jedno z rodziców nie żyje,
- 5,63% uczniów pochodzi z rodzin niepełnych z powodu rozwodu, opuszczenia rodziny,
- 12,70% uczniów pochodzi z rodzin gdzie jedno z rodziców lub dwoje przebywają za granicą,
- 35,70% uczniów pochodzi z rodzin wielodzietnych, często w trudnej sytuacji materialnej,
- 6% uczniów trafiających z szkół podstawowych do gimnazjum to uczniowie, którzy na wcześniejszym etapie kształcenia sprawiali problemy wychowawcze,
- 1,40% uczniów jest w rodzinach zastępczych.

Główny problem to ubóstwo, rodziny utrzymują się z gospodarstw rolnych, a dochód na członka rodziny jest bardzo niski, poniżej 351 zł na osobę w rodzinie. Coraz większy problem stanowią euro sieroty gdzie pieniędzy jest dosyć, brak jest natomiast zainteresowania ze strony rodziny. Szkoły same nie są w stanie temu podołać. Stąd niezmiernie ważne jest współdziałanie wielu podmiotów oraz współpraca z profesjonalnymi specjalistami.

Szkoły jako placówki wychowawcze starają się na bieżąco rozwiązywać problemy uczniów, by kształtować w młodych ludziach prawidłowe postawy i zachowania. Działają z dwóch stron. Po pierwsze działają od strony socjalnej, współpracując w tym zakresie z rodzicami, opieką społeczną. Chodzi tu zwłaszcza o współpracę w zakresie dożywiania dzieci w szkołach, udziału w programach rządowych typu „Wyprawka szkolna”. Dzieci nie powinny być głodne, stąd szkoły oferują tanie obiady w stołówkach szkolnych. Koszt takiego obiadu waha się od 1,40 zł do 2,40 zł. Uczniowie mogą korzystać z obiadów szkolnych w 4 placówkach. Liczba uczniów objętych dożywianiem w Gimnazjum Gminnym to 166 osób, co stanowi 78% ogółu uczniów z tego 53 uczniów ma opłacone obiady ze środków opieki społecznej co stanowi 24,90%. W Szkole Podstawowej w Czartajewie z obiadów korzysta 122 uczniów czyli 94,57% ogółu uczniów w tym 27 uczniów ma opłacone obiady w ramach opieki społecznej co stanowi 20,93%. W Szkole Podstawowej w Szerszeniach z obiadów korzysta 82,28%, w tym 18,99% ma opłacone obiady ze środków opieki społecznej co stanowi... W Szkole Podstawowej w Tołwinie z obiadów korzysta 69 uczniów czyli 98,57%, z tego 18 uczniów ma opłacone obiady z opieki społecznej co stanowi 25,71% ogółu uczniów. Szkoły biorą udział w akcjach „Szlanka mleka” i „Owoce w szkole”. Działania szkół idą w kierunku objęcia dożywianiem jak największej grupy dzieci. Podejmowane są działania aby jak największa grupa rodzin korzystała z programu „Wyprawka szkolna” oraz ze stypendiów socjalnych.

Po drugie szkoły starają się rozwiązywać problemy wychowawcze współpracując z rodzicami, korzystając z pomocy pedagoga szkolnego, policji i innych instytucji. Problemy wychowawcze to głównie problemy z nauką, kontakty z papierosami i alkoholem. Szkoły w ramach przydzielonych w arkuszu organizacyjnym godzin realizują zajęcia wyrównawcze, zajęcia rozwijające zainteresowania, zajęcia rewalidacyjne, kompensacyjne i inne. W celu wyrównywania szans edukacyjnych uczniów z terenów wiejskich cały czas podejmowane są działania w kierunku pozyskiwania środków na dodatkowe zajęcia edukacyjne. Są to środki z budżetu państwa i z funduszy unijnych, środki z funduszu przeciwalkoholowego, a także środki od sponsorów. Pozwala to na organizację wycieczek szkolnych, gdzie bierze udział 100% dzieci, dodatkowe zajęcia sportowe, edukacyjne, naukę pływania, zajęcia w czasie wakacji. Czas pobytu w szkole ucznia w związku z tym wydłuża się. Godziny odjazdu autobusów szkolnych są dostosowane do zwiększonej liczby godzin zajęć dodatkowych.

e) System opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Starość – inaczej proces starzenia się, to stopniowe, wraz z wiekiem zmniejszanie się aktywności biologicznej organizmu. Za początek starości przyjmuje się umownie 60-65 rok życia, uznawany na podstawie nabywania praw emerytalnych i zakończenia wieku aktywności zawodowej.

Strategia w stosunku do ludzi starych skierowana jest na podtrzymywanie ich sprawności ruchowej, intelektualnej, umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem.

Tabela 18. Liczba osób starszych na terenie gminy Siemiatycze

Rok	Ogółem liczba osób w wieku produkcyjnym	Mężczyźni	Kobiety
2008	1 471	530	941
2009	1 455	524	931
2010	1 439	503	936

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Siemiatycze

Na terenie gminy Siemiatycze około 22,3% stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. W tej grupie osób oprócz problemów dotyczących sprawności fizycznej mamy również do czynienia ze zmianami wpływającymi na zdolność funkcjonowania w środowisku. Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i uwarunkowana takimi czynnikami, jak:

- a) pogorszenie stanu zdrowia;
- b) opieka zdrowotna;
- c) zanik tradycji międzypokoleniowej.

Tym czynnikom towarzyszy brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa. Występuje stopniowe obniżenie procesów poznawczych, sztywność schematów myślowych, mniejsza zdolność przystosowania do nowych sytuacji, osłabienie pamięci.

Strategia w stosunku do ludzi starych skierowana jest na podtrzymywanie ich sprawności ruchowej, intelektualnej, umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem. Zatem istnieje potrzeba stworzenia systemu, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby tej grupy osób.

- f) Rynek pracy i zatrudnienie.

Rynek pracy stwarza ludziom możliwość zatrudnienia i otrzymania wynagrodzenia za świadczone prace, a podmiotom zatrudniającym natomiast możliwość produkcji i ofertę sprzedaży swoich towarów i usług.

Największym przedsiębiorstwem na terenie gminy Siemiatycze jest Pater Firma, która prowadzi działalność we wsi Siemiatycze Stacja oraz Zakład mleczarski „Polser” z siedzibą w Siemiatyczach. W 2009 roku zamknięto 36 działalności gospodarczych w branżach: 14 szt. budowlanych, 11 szt. handlowych, 3 szt. stolarskich, 2 szt. restauracje, 1 szt. – szkolenia, pielęgniarstwo, rolnictwo, fryzjerstwo, mechanika pojazdowa, finansowe.

W 2010 roku zamknięto 20 działalności gospodarczych w branżach: 8 szt. budowlane, 10 szt. handlowe, 1 szt. szkoleniowe, 1 szt. finansowe.

Tabela 19. Podmioty gospodarcze na terenie gminy w latach 2009-2010

Lp.	Nazwa branży wg PKD	Liczba podmiotów w latach:	
		2009 rok	2010 rok
1	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	17	20
2	Przetwórstwo przemysłowe	0	0
3	Budownictwo	34	40
4	Handel i naprawa	28	38
5	Hotele i restauracje	0	1

6	Transport i łączność	10	13
7	Pośrednictwo finansowe	0	0
8	Obsługa nieruchomości i firm	0	0
9	Edukacja	0	2
10	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1	3
11	Pozostała działalność	49	56
RAZEM		139	173

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Siemiatycze

Tabela 20. Podmioty gospodarcze na terenie gminy według branż w 2011 roku

Lp.	BRANŻA	ILOŚĆ PODMIOTÓW
1	Usługi budowlane	46
2	Fryzjerstwo	7
3	Usługi pielęgniarские	2
4	Ogrodnictwo, rolnictwo, leśnictwo	21
5	Handel: sklepy spożywcze, przemysłowe, obwoźne	43
6	Mechanik pojazdowa	5
7	Praktyka lekarska	2
8	Transport drogowy	14
9	Szkoły nauki jazdy	2
10	Stolarstwo	17
11	Informatyka	5
12	Księgowość	1
13	Bary	1
14	Usługi różne	11
15	Elektronika	1
16	Ubezpieczenia	6
17	Weterynaria	1
18	Tłumaczenia	2
19	Muzyka	1
RAZEM		188

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Siemiatycze

Z powyższego zestawienia jasno wynika, że na terenie gminy przeważa działalność sektora prywatnego. Działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne jest bardzo urozmaicona i obejmuje znaczną ilość rodzajów działalności o dosyć wąskiej specjalizacji:

- handel stały i określny
- murarstwo
- bekoniarstwo
- mechanika pojazdowa
- stolarstwo
- tartak
- gastronomia
- wikliniarstwo
- piekarnia
- ślusarstwo
- transport
- pozostałe usługi

Biorąc pod uwagę zasoby gminy, jej walory krajobrazowe i środowiskowe, nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy powinny być związane z usługami i turystyką. Rozwój działalności gospodarczej obok wzrostu lokalnej aktywności wpływa na zwiększenie dochodów uzyskiwanych z podatku od nieruchomości i pośrednio z udziałów w podatku od dochodów osobistych. Należałoby więc w najbliższych latach położyć większy nacisk na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, głównie małych i średnich przedsiębiorstw.

Gmina Siemiatycze liczy 6.458 mieszkańców. W wieku do lat 17 jest 600 mężczyzn i 579 kobiet, łącznie 1.179 osób. W wieku lat 18 jest 95 osób, w tym 57 mężczyzn i 38 kobiet. W wieku produkcyjnym od 19-65 lat mężczyźni jest ich 2.085, a w wieku 19-60 lat kobiety jest ich 1.673. Łącznie w wieku produkcyjnym są 3.758. Natomiast w wieku poprodukcyjnym powyżej 65 lat jest 488 mężczyzn i powyżej 60 lat 938 kobiet.

Nasza Gmina jest gminą wiejską, należy do typowych gmin, których gospodarka jest oparta na rolnictwie. Gmina posiada 16 461 ha użytków rolnych, które stanowią 72,5% powierzchni ogólnej. Grunty orne 12 341 ha (54,3% pow. ogólnej), a trwałe użytki zielone 3 561 ha.

W Gminie Siemiatycze według rejestru podatków gruntów jest 3.128 gospodarstw rolnych, w tym o pow. Do 4,9999 jest 1.806 gospodarstw, o powierzchni od 5,00 do 14,9999 jest 1046 gospodarstw, od 15,00 do 49,9999 ha jest 268 gospodarstw rolnych i powyżej jest 8 gospodarstw, które są wspólnotami.

Właściciele dużych gospodarstw są w stanie utrzymać swoje rodziny z pracy w gospodarstwie rolnym, natomiast pozostali szukają zatrudnienia w okolicznych miejscowościach szczególnie w mieście Siemiatycze. Inni wyjeżdżają za granicę do krajów Unii Europejskiej i USA.

Z informacji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w Siemiatyczach wynika, że z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego w Gminie Siemiatycze w roku 2009 było ubezpieczonych 3.361 osób a w roku 2010 3.404 osoby. W roku 2010 wypłacono osobom mieszkającym na terenie Gminy Siemiatycze 1.150 emerytur rolniczych, 161 rent rolniczych (w tym 53 renty rodzinne), 59 świadczeń w zbiegu ze świadczeniem pracowniczym.

Tabela 21. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w roku 2010.

Lp.	Wyszczególnienie (rodzaj działalności ostatniego miejsca pracy)	Ilość zarejestrowa- nych bezrobotnych	Zarejestrowani poszukujący pracy	Liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej
1	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	0	0

2	Górnictwo i wydobywanie	0	0	0
3	Przetwórstwo przemysłowe	33	0	0
4	Wytwarzanie i zaopatr. w energię elektr. gaz i parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0
5	Dostawy wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0
6	Budownictwo	9	0	0
7	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	20	0	0
8	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	0	0
9	Transport i gospodarka magazynowa	0	1	0
10	Informacja i komunikacja	1	0	0
11	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	0	0
12	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0
13	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	0	0
14	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	0
15	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	3	1	0
16	Edukacja	0	0	0
17	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1	0	0
18	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	0	0
19	Pozostała działalność usługowa	2	0	0
20	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0
21	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0
22	Działalność niezidentyfikowana	48	0	0
23	Razem (od 1 do 22)	126	2	0
24	Dotychczas niepracujących	65	5	0
25	Ogółem (23+24)	191	7	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Gminy w Siemiatyczach

Tabela 22. Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy (stan w końcu 4 kwartału 2010r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba	Bezrobotni w okresie do 12	Liczba
-----	------------------	--------	----------------------------	--------

			bezrobotnych razem	miesiące od dnia ukończenia nauki	poszukujących pracy
1	Czas pozostawania bez pracy w m-c	Do 1	27	3	0
		1-3	41	8	0
		3-6	36	8	1
		6-12	29	1	3
		12-24	23	0	0
		Pow. 24	35	0	3
2	Wiek	18-24	59	18	1
		25-34	49	2	1
		35-44	23	0	2
		45-54	45	0	2
		55-59	9	0	0
		60-64 l.	6	0	1
2	Wykształcenie	Wyższe	19	6	0
		Policealne i średnie zawodowe	37	9	1
		Średnie ogólnokształcą ce	16	4	0
		Zasadnicze zawodowe	42	1	3
		Gimnazjalne i poniżej	77	0	3
4	Staż pracy ogółem	Do 1 roku	27	0	0
		1-5	42	3	1
		5-10	24	0	1
		10-20	17	0	0
		20-30	15	0	0
		30 lat i więcej	1	0	0
		bez stażu	65	17	5
Ogółem			191	20	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Gminy w Siemiatyczach

g) Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne.

Badanie ankietowe wykazało, że w gminie Siemiatycze nie stwierdza się wysokiego poziomu przestępczości. Brak poczucia bezpieczeństwa jako problem społeczny odznaczyło w badaniu 33,3% ankietowanych mieszkańców, zaś aż 66,7% badanych zadeklarowało, że nie mają problemu i nie widzą zjawisk dotyczących możliwości zagrożenia ich bezpieczeństwu. Badanie ankietowe zawierało również pytanie: „Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?” – na to pytanie 67,6% ankietowanych odpowiedziało, że czują się bezpiecznie w gminie, natomiast 32,4% badanych już nie czuło takiego poziomu bezpieczeństwa wokół siebie. Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa najczęściej wymieniano zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy), brak odpowiedniej liczby patroli policji, częste włamania i kradzieże, słabe oświetlenie zamieszkałej okolicy oraz częste bójki.

Komenda Powiatowa Policji w Siemiatyczach nie dysponuje danymi z podziałem na dane gminy, tylko dotyczące całego powiatu siemiatyckiego. Z danych przedstawionych przez KPP wynika, iż wśród nieletnich w wieku 13-17 lat liczba przestępstw od 2005 roku, w stosunku do roku 2010 nieznacznie spadła z 50 do 38. Najczęstszą kategorią czynu, którego dopuszczają się nieletni na przestrzeni lat 2005-2010 to:

1. kradzież z włamaniem – łącznie 41 zdarzeń,
2. kradzież cudzej rzeczy – łącznie 36 zdarzeń,
3. niszczenie mienia – łącznie 17 zdarzeń,
4. kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości – łącznie 16 zdarzeń,
5. bójka lub pobicie – łącznie 11 zdarzeń.

Kodeks karny do kategorii przestępstw zalicza przemoc w rodzinie. Zgodnie z art. 207 § 1 – kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Przemoc domowa to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił i działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, definiuje się ją jako wszelkie incydenty gróźb, przemocy lub nękania (psychologicznego, fizycznego, seksualnego, ekonomicznego lub emocjonalnego) między osobami dorosłymi, którzy żyją w związku partnerskim lub są członkami tej samej rodziny, niezależnie od płci i orientacji seksualnej. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy),
3. narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
4. powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, a doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Zwiększenie efektu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy dla rodzin krzywdzonych wymaga inspirowania i promowania nowych, skutecznych rozwiązań problemu. Największą barierą w przeciwdziałaniu przemocy jest niska wykrywalność, mała skuteczność prowadzonych działań oraz milczenie sąsiedzkie. Bardzo trudne staje się samo rozpoznanie przemocy stosowanej przez rodziców czy opiekunów wobec dzieci, z wyjątkiem najbardziej drastycznych form krzywdzenia, jak również rozpoznanie przemocy wobec dorosłych członków rodziny. Jeszcze trudniejsze bywa podejmowanie interwencji z zewnątrz oraz uzyskanie akceptacji społecznej dla zorganizowanych w tym zakresie działań.

Z danych zgromadzonych w przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy ankiecie, wynika, że przemoc w rodzinie jako problem społeczny w gminie Siemiatycze wykazało 66% ankietowanych.

Istnienie zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców powiatu siemiatyckiego potwierdzają dane zgromadzone przez Komendę Powiatową Policji w Siemiatyczach. Poniższa tabela zawiera dane dotyczące interwencji Policji w zakresie przemocy w rodzinie.

Tabela 23. Dane dotyczące interwencji Policji w zakresie przemocy w rodzinie na terenie powiatu siemiatyckiego w latach 2006-2010.

		2006	2007	2008	2009	2010
Liczba interwencji ogółem	ogółem	682	702	825	705	694
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	ogółem	134	117	137	170	206
Miejsce	miasto	48	65	60	79	92

	wieś	86	52	77	90	114
Liczba pokrzywdzonych	kobiety	134	102	127	171	208
	mężczyźni	6	16	17	37	53
	małoletni do 13 lat	61	58	71	89	69
	małoletni od 13 do 18 lat	23	24	24	51	36
Liczba sprawców przemocy	kobiety	0	5	6	6	16
	mężczyźni	134	111	130	163	190
	nieletni	-	1	1	1	1
Liczba sprawców przemocy - zatrzymanych	kobiety	-	2	1	-	6
	mężczyźni	-	43	57	-	89
	nieletni	-	0	0	-	0
Liczba sprawców przemocy – pod wpływem alkoholu	kobiety	0	4	5	3	10
	mężczyźni	126	94	105	130	154
	nieletni	0	0	0	0	1
Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej	pokrzywdzony	3	7	0	4	2
	sprawca	1	8	6	3	3

Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach

Oprócz przemocy w rodzinie i wyżej omówionych przestępstw karnych, do zachowań patologicznych zaliczyć należy również alkoholizm i narkomanię. Są to formy zachowań zaliczane do autoagresywnych, których szkodliwe skutki obejmują zasięgiem także członków rodzin i innych osób w najbliższym otoczeniu człowieka uzależnionego.

W gminie Siemiatycze, jako problem społeczny – alkoholizm dostrzega 83,3% badanej społeczności. Problem ten jest zarazem wymieniany jako najważniejszy z problemów społecznych. Alkohol to używka, która zupełnie zmienia świadomość, a w konsekwencji może spowodować poważną chorobę.

Skutki, mające wpływ alkoholu na organizm człowieka:

samozniszczenie organizmu, uszkadzające układ samozachowawczy,

głód alkoholowy, który staje się przymusem wewnętrznym,

brak zdolności do skutecznej samokontroli powstrzymującej picie i powtarzające się niepowodzenia prób zaprzestania picia,

nasilający się stan cierpienia, osamotnienia, bezradności,

głębokie uszkodzenia i rozerwanie podstawowych kontaktów społecznych,

gotowość do naruszania norm społecznych i wartości, gdy znają się w konflikcie z dążeniem do picia.

Z uwagi na silne zachowania i nieprzewidywalność reakcji, oraz postępowanie osoby uzależnionej od alkoholu, członkowie najbliższej rodziny uzależnionej osoby żyją w ciągłym stresie. Stałe przebywanie w otoczeniu osoby nadużywającej alkoholu, przyczynia się do wystąpienia stałych zaburzeń przystosowania u dorosłych członków rodziny alkoholika. Można wyróżnić kilka objawów, które pozwalają na rozpoznanie u osoby badanej zespołu zaburzeń osobowości, które można określić jako współuzależnienie. Są to:

- stałe uzależnienie własnej samooceny od umiejętności kontrolowania siebie i innych sytuacji zagrożenia,
- branie na siebie odpowiedzialności za zaspokajanie potrzeb innych, nawet kosztem niezaspokojenia swoich własnych,
- problemy związane z wyznaczeniem granicy między zbliżeniem a zachowaniem dystansu oraz związane z tym lęk,

- d) skłonność do związków z osobami o zaburzonej osobowości, uzależnionymi od substancji chemicznych, współuzależnionymi i/lub o zaburzonych popędach.

Na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. Wykonywane one SA przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), realizującą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (przyjmowany corocznie Uchwałą Rady Gminy Siemiatycze).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera następujące główne realizowane zadania:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, poprzez:
 - a) kontynuację współpracy z wojewódzkim zespołem Opieki Zdrowotnej, a zwłaszcza z poradnią Zdrowia Psychicznego, Poradnią uzależnień i współuzależnień w Siemiatyczach, Szpitalem specjalistycznym z ośrodkiem Profilaktyki Uzależnień i współuzależnień w Choroszczy oraz innymi placówkami leczenia odwykowego poprzez kierowanie osób uzależnionych na leczenie,
 - b) udział w dofinansowaniu szkoleń terapeutów pracujących w Poradni Uzależnień Współuzależnień w Siemiatyczach,
 - c) finansowanie szkoleń członków GKRA, w zakresie motywowania osób uzależnionych i osób współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia odwykowego,
 - d) udzielanie pomocy finansowej osobom uzależnionym na wydatki takie jak np.: pokrycie kosztów dojazdów na leczenie i terapię, finansowanie kosztów zakupu lekarstw oraz innej niezbędnej pomocy.
- 2) udzielanie rodzinom, w którym występują problemy alkoholowe i narkomania pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:
 - a) zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego poprzez:
 - przyjęcie zgłoszenia,
 - wezwanie na rozmowę osoby, co do której wpłynęło zgłoszenie,
 - skierowanie w/w osoby na badanie przez biegłego,
 - przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,
 - złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego,
 - b) pomoc psychologiczna dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i narkotycznym:
 - zintegrowanie działań różnych instytucji zajmujących się pomaganiem dziecku i rodzinie (szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, OPS, policji, Sądów i GKRPA),
 - finansowanie z programem terapeutycznym obozów, kolonii, wycieczek dla dzieci z rodzin zagrożonych alkoholizmem,
 - finansowanie szkoleń i kursów dla osób pracujących na rzecz pomocy dziecku.
 - c) Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez:
 - Koordinowanie działań dotyczących pomocy ofiarom przemocy poprzez współpracę przedstawicielami placówek pomocowych,
 - Prowadzenie akcji informacyjnej o ośrodkach interwencji kryzysowej w województwie podlaskim, schroniskach realizujących programy psychologicznej i środowiskowej, telefony zaufania,
 - Wspieranie działalności zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych ds. pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych:

a) działania profilaktyczne

organizowanie i finansowanie spotkań z terapeutą, psychologiem, policją,

organizowanie i wdrażanie szkolnych projektów profilaktyki uzależnień w ramach programu wychowawczego szkoły, uwzględniając wszystkie rodzaje uzależnień w szkołach podstawowych i Gimnazjum Gminnym,

przeprowadzenie profesjonalnie przygotowanego programu edukacyjnego dla dzieci rodziców z Gimnazjum Gminnego,

wsparcie finansowe pozalekcyjnych imprez sportowych lub rekreacyjnych integrujących profilaktykę z aktywnością sportową,

prowadzenie dożywiania dzieci w tym również dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych,

organizowanie konkursów i olimpiad wiedzy o zdrowiu wśród młodzieży,

organizowanie i wspieranie form spędzania wolnego czasu w postaci obozów dla dzieci i młodzieży i innych aktywnych form spędzania wolnego czasu,

organizowanie elementów profilaktyki podczas imprez organizowanych z okazji Dnia Wagarowicza, dnia dziecka i podobnych spotkań,

b) edukacja i szkolenia:

prowadzenie szkoleń dla sprzedawców i właścicieli sklepów handlujących napojami alkoholowymi,

zakup materiałów informacyjno – edukacyjnych i innych niezbędnych do prowadzenia zajęć profilaktycznych i terapeutycznych w szkołach i innych placówkach oświatowych, upowszechnianie materiałów edukacyjnych o tematyce antynarkotkowej – plakaty, ulotki, informatory, organizowanie promocji filmów, książek,

4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii:

a) udzielanie pomocy organizacjom pozarządowym i instytucjom realizującym akcje kolonijne i obozowe dla dzieci z terenu Gminy,

b) kontynuacja współpracy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii z instytucjami zajmującymi się profilaktyką uzależnień,

5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

a) przeprowadzenie odpowiednich czynności wyjaśniających, zmierzających do ustalenia osób dopuszczających się naruszenia przepisów zabraniających Reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz zabraniających sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18, na kredyt lub pod zastaw,

b) przeprowadzenie odpowiedniego postępowania pozwalającego na zgromadzenie materiałów niezbędnych do występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach związanych z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Według danych uzyskanych z GKRPA w Siemiatyczach w roku 2009 roku zgłoszono do Komisji 25 osób uzależnionych od alkoholu oraz 6 osób współuzależnionych. W 2010 roku natomiast osób uzależnionych zgłoszono 15, a współuzależnionych 5 osób. Podczas posiedzeń GKRPA przeprowadzane były rozmowy interwencyjno – motywacyjne z osobami uzależnionymi, i tak w 2009 roku takie rozmowy przeprowadzono z 6 osobami, i w 2010 roku, też w tego typu rozmowach uczestniczyło 6 osób. W 2009 roku do poradni uzależnień skierowano 7 osób, a w 2010 roku były to już 3 osoby. W 4 przypadkach z w 2009 roku skierowano sprawę do Sądu o leczenie przymusowe, zaś w 2010 roku, zastosowano takie skierowanie w przypadku 1 osoby.

W gminie Siemiatycze daje o sobie znać również problem narkomanii. Wśród ankietowanych jako problem społeczny wymienia go 52,1% ankietowanych. Z danych Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach

wynika, że wśród nieletnich w wieku 13-17 lat już dochodzi do styczności z tematem narkomanii. I tak w latach 2005-2010 odnotowano 9 zdarzeń o posiadanie środków odurzających.

Oceniając prowadzone w gminie działania profilowe, należy wskazać na ich miarkowaną skuteczność. Bez wątpienia jest to obszar, który będzie wymagał mocniejszego zaangażowania ze strony władz gminy. W ankiecie dotyczącej potrzeb i problemów społecznych na pytanie nr 4, o usługi społeczne, które wymagają większej uwagi, 53,6% ankietowanych wskazało sferę profilaktyki uzależnień.

2.4.2. Potrzeby, problemy oraz zasoby społeczne gminy Siemiatycze zidentyfikowane na podstawie ankiet oraz podczas warsztatów.

a) Wyniki badań ankietowych. Raport z przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców.

Tabela 24. Zbiorne zestawienie wyników ankiety i danych świadczących o nasileniu danego problemu społecznego

Problem społeczny	Źródło informacji			
	Ankiety		Inne informacje	
	Dane	Wskaźnik	Dane	Wskaźnik
Mała aktywność i izolacja społeczna mieszkańców	Czy mieszkańcy chcą uczestniczyć w działaniach mających na celu rozwiązywanie problemów	Tak – (43) - 51,8 % Nie – (16) - 19,2 % Nie wiem – (24) - 29%		
Za małą aktywność zawodową i za dużą roszczeniowość części społeczeństwa	Dostrzeganie uzależnienia rodzin od pomocy społecznej jako problemu społecznego	Tak – 35 – 48,6 % Nie – 14 – 19,4 % Nie wiem – 23 – 32 %		
	Dostrzeganie bezrobocia jako problemu społecznego	Tak – 60 – 78 % Nie – 10 – 13 % Nie wiem – 7 – 9 %		
	Przyczyny bezrobocia: - nie wiem jak zdobyć pracę - brak dojazdu - za mało miejsc pracy w gminie - praca legalna jest nieopłacalna - radzę sobie bez pracy	23 opinie 8,7% 21,7% 52,3% 13,0% 4,3%		
	Dostrzeganie ubóstwa jako problem społeczny	Tak – 39 – 52,7 % Nie – 27 – 36,5 %		

		Nie wiem – 8 – 10,8 %		
	Ocena sytuacji materialnej rodziny	Bardzo dobra – 5 – 6,4% Dobra – 28 – 35 % Zadowolająca – 25 – 31,6% Zła – 21 – 27 %		
Rodzina nie funkcjonuje w prawidłowy sposób	Dostrzeganie alkoholizmu jako problemu społecznego	Tak – 65 – 81,3% Nie – 13 – 16,3% Nie wiem – 2 – 2,4%		
	Dostrzeganie narkomanii jako problemu społecznego	Tak – 25 – 33,4% Nie – 23 – 30,6% Nie wiem – 27 - 36%		
	Dostrzeganie uzależnienia rodzin od pomocy społecznej jako problemu społecznego	Tak – 35 – 48,6% Nie – 14 – 19,4% Nie wiem – 23 – 32%		
	Dostrzeganie bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego jako problemu społecznego	Tak – 20 – 28,2% Nie – 22 – 31% Nie wiem – 29 – 40,8%		
Dzieci i młodzież nie rozwijają się prawidłowo	Dostrzeganie zaniedbania rozwoju dzieci i młodzieży jako problemu społecznego	Tak – 35 – 46,6% Nie – 25 – 33,4% Nie wiem – 15 – 20%		
	Występowanie problemów wychowawczych	Tak – 39 – 55,7% Nie – 16 – 22,9% Nie wiem – 15 – 21,4%		
	Czy dzieci uczęszczają na zajęcia	Tak – 20 –		

	pozalekcyjne	40% Nie - 30 – 60%		
	Czy w szkole jest bezpiecznie?			
	Czy dzieci spożywają: Alkohol Narkotyki Papierosy	TAK NIE 23 – 62,2% 14 – 37,8% 8 – 26,6% 22 – 73,4% 25 – 69,4% 11 – 30,6%		
Izolacja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych	Dostrzeganie izolacji osób starszych jako problemu społecznego	Tak – 14 – 20,3% Nie – 34 – 49,3% Nie wiem – 21 – 30,4%		
	Z jakiej formy pomocy korzystają starsi mieszkańcy gminy	Żadnej – 20 – 69% Rodziny – 8 – 27,6% Opiekunki domowej – 0% Sąsiedzkiej – 1 – 3,4% DDP – 0%		
	Czy starsi mieszkańcy biorą udział w spotkaniach z innymi osobami starszymi	Tak – 5 – 16,1% Nie – 26 – 83,9%		
	Przyczyny nie uczestniczenia w spotkaniach swoich grup wiekowych	- brak oferty – 11 – 33,3% - brak informacji – 4 – 12,1% - brak zainteresowania ze swojej strony – 5 – 15,2% - zły stan zdrowia – 5 – 15,2% - brak możliwości dojazdu – 8 – 24,2%		

	Dostrzeganie niepełnosprawności jako problemu społecznego	Tak – 28 – 40,6% Nie – 18 – 26,1% Nie wiem – 23 – 33,3%		
	Czy zdaniem osób niepełnosprawnych są one akceptowane przez środowisko	Tak – 9 – 47,4% Nie – 2 – 10,5% Nie wiem – 8 – 42,1%		
	Dostępność do usług rehabilitacyjnych	Dobra – 3 – 15,8% Zła – 11 – 57,9% Nie mam zdania – 5 – 26,3%		
	Czy osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę	Tak – 1 – 5,3% Brak ofert pracy – 8 – 42,1% Pracodawcy nie chcą zatrudniać – 1 – 5,3% Nie wiem – 9 – 47,3%		
	Dostrzeganie długotrwałych chorób jako problemu społecznego	Tak – 32 – 46,4% Nie – 14 – 20,3% Nie wiem – 23 – 33,3%		
Niewystarczający poziom poczucia bezpieczeństwa wśród społeczności	Dostrzeganie braku poczucia bezpieczeństwa jako problemu społecznego	Tak – 16 – 22,9% Nie – 32 – 45,7% Nie wiem – 22 – 31,4%		
	Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa publicznego	16/156 – 10,3%		
	Czy w gminie czujemy się bezpiecznie	Tak – 50 – 61% Nie – 24 – 29,3% Nie wiem –		

		8 – 9,7%		
	Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa	- włamania kradzieże – 10 – 19,3% - bójki – 2 – 3,8% - zagrożenia na drodze – 18 – 34,6% - brak patroli – 14 – 26,9% - słabe oświetlenie – 8 – 15,4%		

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców Gmin, miały na celu poznanie opinii mieszkańców na temat problemów społecznych występujących w Gminie oraz proponowanych rozwiązań mających na celu ich zminimalizowanie, a w szczególności problemów i proponowanych rozwiązań dotyczących dzieci i młodzieży, rodzin oraz osób starszych.

Rozdano w sumie 100 ankiet, z czego do gminy wróciły 83. Najwięcej problemów stwarzały pytania otwarte, gdzie należało wyrazić własne opinie oraz zaproponować możliwości rozwiązania problemu.

W badaniu wzięło udział ogółem 83 mieszkańców gminy Siemiatycze. Dostęp do ankiety był w niemalże każdej z 46 wsi, które znajdują się na terenie gminy.

Tabela 25. Struktura wiekowa respondentów

Przedział wiekowy	Płeć		Razem
	Kobiet y	Mężczyźni	
18-24	4	1	5
25-40	14	7	21
41-59	23	0	23
41-64	0	16	16
60 i więcej	13	0	13
65 i więcej	0	5	5
Razem	54	29	83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W badaniu wzięło udział 54 kobiet i 29 mężczyzn. Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 41-59 lat i osoby w wieku 25-40 lat.

Tabela 26. Wykształcenie respondentów

Poziom wykształcenia	Razem
niepełne podstawowe	3
podstawowe	18

zasadnicze zawodowe	14
średnie	37
wyższe	11
Razem	103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wśród badanych osób dominowało wykształcenie średnie – 37 osób, oraz podstawowe – 18 osób. Najmniej było osób z wykształceniem niepełnym podstawowym – 3.

Tabela 27. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego

Źródło utrzymania	Płeć		Razem
	Kobiet	Mężczyźni	
Praca na rachunek własny	6	7	13
Praca dorywcza	0	0	0
Praca najemna w sektorze prywatnym	6	2	8
Pozostaje na utrzymaniu członka rodziny	6	1	7
Praca najemna w sektorze publicznym	10	6	16
Świadczenie z GOPS	0	0	0
Praca we własnym gospodarstwie rolnym	29	23	52
Zasiłek dla bezrobotnych	0	1	1
Emerytura/renta	2	4	6
Razem	59	44	103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najliczniejszą grupę stanowią osoby pracujące we własnym gospodarstwie rolnym – 52 osoby, drugą pod względem wielkości stanowią osoby pracujące najemnie w sektorze publicznym – 16 osób, a następną osoby pracujące na własny rachunek – 13 osób. Wśród respondentów nie znalazły się osoby utrzymujące się ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej, a tylko jedna osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych.

Znajomość Gminnej Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych jak wynika z przeprowadzonego badania jest bardzo słaba. Tylko 28 osób podało odpowiedź twierdzącą, 71 osób twierdzi, że nie zna jej założeń.

Tabela 28. Problemy społeczne wobec dzieci i młodzieży

Rodzaj problemu	Liczba odpowiedzi
Zażywanie narkotyków	8
Używanie alkoholu	23
Palenie papierosów	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Za najważniejszy problem w przypadku dzieci i młodzieży ankietowani uznali palenie papierosów. Na 83 ankietowanych taki problem widzi 25 osób. Drugi problemem dla 23 osób używanie alkoholu przez dzieci i młodzież. Kolejnym problemem jest zażywanie narkotyków przez dzieci i młodzież, który wskazuje 8 osób.

Tabela 29. Problemy społeczne wobec osób starszych

Rodzaj problemu	Liczba odpowiedzi
Brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku	8
Problem z dostępem do usług rehabilitacyjnych	3
Problemy zdrowotne	32
Niepełnosprawność	28
Samotność– izolacja	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W przypadku osób starszych ankietowani uznali za najważniejszy problem zdrowotny 32 respondentów wskazało go swoich ankietach. Jako następny wskazano niepełnosprawność – problem ten wskazuje 28 badanych.

Tabela 30. Problemy społeczne wobec rodzin

Rodzaj problemu	Liczba odpowiedzi
Ubóstwo	39
Bezrobocie	60
Alkoholizm	65
Niepełnosprawność	28
Przemoc w rodzinie	35
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	39
Bezradność życiowa	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

b) Problemy społeczne gminy Siemiatycze określone podczas warsztatów - efekty analiz warsztatowych.

Podczas warsztatów opracowujących Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych liderzy szeroko dyskutowali temat problemów społecznych występujących w gminie, jako że właśnie ich precyzyjna identyfikacja powinna być punktem wyjścia dla celów i działań przewidzianych niniejszym dokumentem. Do najistotniejszych problemów społecznych w gminie Siemiatycze zaliczono zatem:

1. Aspołeczność, dziedziczna bierność – najlepiej nic nie robić, brak zainteresowania życiem wsi, brak integracji wśród mieszkańców, brak zaangażowania w życie społeczne wsi, brak integracji mieszkańców, brak zaangażowania w życie społeczności, do której należą dani mieszkańcy gminy;

2. Bezrobocie, brak pracy, brak chęci do podjęcia pracy i poprawy swojego statusu życiowego (tylko świadczenia z GOPS);

3. Alkoholizm, zwłaszcza mężczyzn niezamężnych, narkomania wśród młodzieży;

4. Emigracja za granicę (Belgia, USA) - rozdzielenie rodziny i brak należytej opieki nad dziećmi, rozbieżności rodzinne, problemy rodzinne z powodu wyjazdów zagranicznych;

5. Niskie dochody, niskie dochody w rodzinie, ubóstwo;
6. Starzenie się ludności wiejskiej, brak domów pomocy społecznej dla osób starszych;
7. Brak placówek specjalistycznych jako narzędzi do pracy dla GOPS;
8. Patologie rodziny;
9. Brak szans i możliwości na przekwalifikowanie zawodowe rolników;
10. Zbyt duże wymagania rodziców wobec gminy, szkoły, tylko nie od siebie;
11. Drastyczny spadek liczby uczniów – różnica między ewidencją a rzeczywistością (zagranica, miasto, zbyt duże koszty utrzymania);
12. Nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego.

Uczestnicy warsztatów określili również katalog problemów społecznych oraz dokonali również hierarchizacji problemów, spośród wszystkich wymienionych problemów, za dominujące uznano:

I. Ubóstwo i bezrobocie.

II. Migracja i emigracja, eurosieroctwo.

III. Alkoholizm i narkomania.

IV. Starzenie się społeczności lokalnej.

V. Brak integracji społecznej.

Następnie lokalni liderzy określili przyczyny i skutki występowania ww. problemów społecznych.

I. Ubóstwo i bezrobocie – przyczyny i skutki:

Przyczyny: bierność; brak kwalifikacji; wiek bezrobotnego; zbyt mały rynek pracy; wzorce rodziców; bierność; nałóg nie pozwala na pracę; starokawalerstwo; brak motywacji; bierność/przyzwyczajenie; przepisy prawa; niskie wynagrodzenie; brak miejsc pracy; szara strefa; niezaradność psychiczna (brak celów życiowych); zwyczaj w rodzinie; brak motywacji i stawiania celów przez rodziców dla dzieci; brak samozaparcia dla osiągnięcia „czegoś więcej”; brak ofert pracy w odniesieniu do posiadanych kwalifikacji; wzór rodziców (rodzice mają świadczenia z GOPS, więc dlaczego ja mam pracować); brak chęci do pracy; patologia w rodzinie; brak zainteresowania jakąkolwiek pracą; brak chęci do zmian; niskie emerytury rolnicze; rozdrobnienie gospodarstw rolnych; niski poziom wykształcenia; brak chęci w podjęciu pracy; brak kwalifikacji.

Skutki: przestępstwa (kradzieże); alkoholizm, narkomania; wykluczenie społeczne; choroby; brak motywacji; niska samoocena; życie na granicy ubóstwa z renty rodziców; niechęć do zmian w życiu – wyjazd; alkoholizm; patologie; brak środków na wykształcenie dzieci; niski indeks urodzeń, gdyż wydatki związane z wychowaniem dziecka są zbyt duże; problemy rodzinne związane ze statusem majątkowym; brak akceptacji innych – osoba biedna jest traktowana gorzej.

II. Emigracje, migracje, euro sieroctwo:

Przyczyny: brak atrakcyjnej oferty pracy; brak ofert pracy z odpowiednim wykształceniem dla osób młodych z wyższym wykształceniem; brak odpowiedniej infrastruktury; chęć zarobienia większych pieniędzy.

Skutki:

Eurosieroctwo : rozpad rodziny; separacje i rozwody; zaniedbywanie dzieci; profilaktyka finansowa dzieci; problemy wychowawcze z dziećmi; nadużywanie alkoholu i narkotyki wśród młodzieży; przestępstwa.

Emigracja i migracja : emigracja ludzi przedsiębiorczych; podniesienie standardów życia osób pozostałych w kraju (członków rodzin); inwestowanie zarobionych pieniędzy w gminie.

III. Alkoholizm i narkomania:

Przyczyny: wzorce rodzinne; załamanie emocjonalne i psychiczne; „nuda”; brak pracy; problemy rodzinne; ciekawość, zaimponowanie grupie rówieśników, akceptacja grupy; subkultura; Eurosieroctwo; chęć zysku; zbyt wysokie wymagania – pęd życia, „wyścig szczurów”.

Skutki: nałogi; rozpad rodziny; przemoc w rodzinie; przestępczość; rozpad więzi społecznych; wykluczenie społeczne; załamania nerwowe; alkoholizm niepełnosprawnych; „gniazdowniki” toksyczność rodziny; utrata pracy; niska wydajność w pracy; bieda.

IV. Starzenie się społeczności lokalnej – problemy osób starszych:

Przyczyny:

Starzenie się : migracja i emigracja osób młodych; zmniejszenie się przyrostu naturalnego; zwiększenie się długości życia.

Problemy osób starszych : dostępność do usług medycznych; samotność, brak wsparcia od rodziny; niski standard lokalowy, mieszkaniowy (brak wc, łazienki, ogrzewanie węglowe); niedostępność do usług; niskie emerytury rodzinne.

Skutki: samotność i izolacja; zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, ośrodki wsparcia, dzienne domy pobytu, itp.; „niegodna starość”; zaniedbanie ze strony rodziny; samolikwidacja gospodarstw rolnych po osobach starszych.

V. Brak integracji społecznej:

Przyczyny: zawiść, zazdrość, niechęć do współpracy z mieszkańcami; brak motywacji; negowanie wszystkiego co się robi; brak „Judymów”; ludzie boją się nowości; TV, komputer – zjadacz czasu; brak czasu.

Skutki: rozpad więzi sąsiedzkich; stagnacja; brak życia w normalnym, realnym świecie; brak komunikacji i porozumienia; izolacja, osamotnienie; zanik tradycji; nieumiejętność wspólnego rozwiązywania problemów.

c) Analiza SWOT.

Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie silnych stron, atutów i słabych stron (braków, problemów) analizowanych problemów gminy oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych w uwarunkowaniach ekonomicznych, społecznych i politycznych. Analiza została wypracowana przez uczestników warsztatów strategicznych.

Tabela 32. Analiza SWOT gminy Siemiatycze

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Dostęp do edukacji 2. Walory przyrodnicze 3. Położenie gminy - Natura 2000 4. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (wodociągi, drogi) 5. Wykształcona kadra wspierająca działalność lokalną 6. Dobrze funkcjonujące szkoły na terenie gminy: -Podstawowa w Czartajewie -Podstawowa w Kłopotach-Bujnach -Podstawowa w Tołwinie -Podstawowa w Szerszeniach -Gimnazjum Gminne w Siemiatyczach 7. Pięć jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych 8. Atrakcyjne położenie (skrzyżowanie głównych szlaków komunikacyjnych) 9. Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa 10. Łatwość pozyskania uzbromionych terenów pod inwestycje 11. Aktywne pozyskiwanie środków unijnych	Pijaństwo Bezrobocie i zubożenie mieszkańców Wyjazdy wykształconych, młodych ludzi z terenu gminy za granicę Starzenie się społeczeństwa Bierność zawodowa Malejąca ilość mieszkańców Brak miejsc pracy Problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach Zabudowa kolonialna Narkomania Słaba koniunktura

12. Zaangażowanie władz gminy w rozwój i promocję gminy 13. Wielokulturowość regionu 14. Sąsiedztwo dużego ośrodka administracyjnego – miasto Siemiatycze 15. Obiekty turystyczne i ośrodki wypoczynkowe na terenie gminy 16. Położone na terenie gminy zakłady produkcyjne (np. zakłady stolarskie) 17. Możliwość produkcji zdrowej żywności 18. Czyste środowisko 19. Dostęp do kolei 20. Zwiększenie liczby urodzeń 22. Wykształceni ludzie 23. Pełne zwodociągowanie gminy 24. Pełna elektryfikacja gminy 25. Dziko żyjąca zwierzyna	Pozbywanie się zwierząt domowych poprzez wywożenie i pozostawianie ich bez opieki na terenie gminy Zaniedbane posesje Mała aktywność społeczne Utrudniony dostęp do Internetu Depresja
SZANSE	ZAGROŻENIA
Alokacja środków unijnych w poprawę infrastruktury gminy Rozwój turystyki i agroturystyki Dobrze płatne miejsca pracy Więcej firm – rozwój przedsiębiorczości Poprawa stanu dróg Mieszkania socjalne Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży Poprawa komunikacji między wsią a miastem Otwarcie mieszkańców na turystów Świetlice terapeutyczne Wypożyczenie szkół Obiekty sportowe Ścieżki rowerowe Elektrownie wiatrowe Energia odnawialna Powstanie kina Basen Nowe przedszkola Internet w każdym domu Stworzenie bazy rekreacyjnej wzdłuż pasa nadbużańskiego Wszystkie drogi oświetlone Parkingi Kompleks sportowo-rekreacyjny Rozwój budownictwa mieszkaniowego Budowa wysypiska śmieci – segregowanie odpadów Sąsiedztwo gminy z powiatem Dobra komunikacja międzymiastowa i międzynarodowa	Ujemny przyrost naturalny Polityka państwa wobec rolnictwa Wystąpienie patologii społecznych np. alkoholizmu wśród mieszkańców Zanieczyszczenie środowiska Konflikty z sąsiednimi gminami i sąsiadami Bezdomni Narkotyki Powiększanie obszaru Natura 2000 Brak wiedzy o prowadzeniu własnej działalności gospodarczej Wzrost bezrobocia Kłęski żywiołowe i ekologiczne - powódzie Nieopłacalność produkcji rolnej Brak zakładu utylizacji odpadów Znaczny odpływ ludzi młodych Imigranci i migranci

Racjonalne wykorzystanie użytków zielonych i lasów	Brak turystów spowodowany zaniedbaniem zabytków gminy
--	---

3. Kierunki rozwoju społecznego gminy Siemiatycze.

Szczegółowa diagnoza gminy Siemiatycze, zaprezentowana została w rozdziale poprzednim, stanowi podstawę planowania strategicznego. Wiedząc już, jak było i jest w gminie obecnie, można zacząć „patrzeć przed siebie”, aby określić pożądane kierunki zmian społecznych.

3.1. Wizja rozwoju.

Uczestnicy warsztatów odpowiadali na pytania: Jaka będzie gmina Siemiatycze za 20 lat? Co się w niej zmieni i w jaki sposób? Ze zbioru tych pozytywnych wyobrażeń o przyszłości naszej „małej ojczyzny”, powstała wizja rozwoju gminy:

Gmina Siemiatycze, to gmina słoneczna, radosna, bezpieczna, która dąży do zapewnienia wszystkim mieszkańcom godnych warunków życia, umożliwia zaspokajanie wszystkich potrzeb. Poprzez rozwój gospodarczy gminy powstają nowe miejsca pracy, rozwinię się turystyki i agroturystyki, co wpłynie na lepszą sytuację finansową mieszkańców. Rozwój integracji społecznej nastąpi poprzez wzbogacenie oferty edukacyjnej, kulturalnej, wspieranie różnych form działania wspólnot wiejskich itp., co wpłynie na ogólne poczucie satysfakcji i zaspokojenie potrzeb mieszkańców. W gminie jest zielono, czysto, ekologicznie, następuje rozbudowa szlaków rowerowych i miejsc pozwalających na aktywny wypoczynek. Osoby starsze otoczone są opieką. Kulturowane są tradycje lokalne.

Elementami składowymi, które wytyczyły ww. wizji były pragnienia, dążenia, postulaty poszczególnych uczestników warsztatów, a mianowicie:

- a) Rolnictwo jest bardziej ekologiczne, rozwija się agroturystyka, która przyciąga turystów, rozwija się handel oraz usługi, rośnie liczba miejsc pracy;
- b) Rozwijają się gospodarstwa rolne, są bardziej zmechanizowane, unowocześnione, opłacalność produkcji rolniczej;
- c) Rozwój kultury – większa aktywność społeczna: mieszkańcy uczestniczą w różnych wydarzeniach i imprezach, zarazem biorąc aktywny udział w ich organizacji;
- d) Organizacje pozarządowe rozwijają się i prowadzą więcej działań dla mieszkańców;
- e) Drogi, kanalizacja – gmina w pełni zmodernizowana;
- f) Czystość, ekologia – społeczność szanuje i dba o swoje otoczenie i środowisko oraz potrafi zagospodarować surowce wtórne;
- g) Wykształceni ludzie – młode małżeństwa mają lepsze warunki do życia i rozwoju, ponieważ jest więcej mieszkań, miejsc pracy, wyższe zarobki, a co za tym idzie młodzi ludzie zostają w gminie;
- h) Bogate społeczeństwo – odpowiednia ilość miejsc pracy, zadowalające wynagrodzenie;
- i) Rozwój sportu – mieszkańcy aktywnie spędzają wolny czas, np. jeżdżą na rowerze, uczęszczają na siłownię, aerobik, co wpływa na poprawę ich kondycji fizycznej i psychicznej;
- j) Dobre warunki dla przedsiębiorców;
- k) Powstaje dużo więcej miejsc na odpoczynek, relaks, zabawę dla różnych grup wiekowych np. kawiarenki, ogródki, place zabaw, szlaki rowerowe, bary itp.;
- l) Internet dostępny dla każdego mieszkańca gminy;
- m) Telewizja lokalna;
- n) Wysokie emerytury;
- o) Domy pomocy społecznej;

- p) Ośrodek leczenia uzależnień – osoby z problemami alkoholowymi oraz z problemami z narkomanią są pod lepszą opieką i uczestniczą w terapii;
- q) Kościół współpracuje z młodzieżą, parafia jest wspólnotą, która aktywnie działa i pomaga wszystkim mieszkańcom;
- r) Społeczność pomaga sobie ponadto w grupach wsparcia: pomoc w zakresie poszukiwania nowych miejsc pracy, ochrony i pomocy rodzin zagrożonych patologiami (alkohol, przemoc)i innych;
- s) Młodzież ma ciekawie zorganizowany czas wolny, działa aktywnie dla siebie i innych, uczestniczy w dbaniu o otoczenie, a rodzice dbają i interesują się dziećmi o każdej porze dnia.

3.2. Cele rozwoju oraz zadania realizacyjne.

Strategiczne cele rozwoju gminy to przeformułowane główne problemy społeczne, zidentyfikowane i wybrane podczas warsztatów. Dla właściwego rozumienia niżej omawianych zagadnień zdefiniowane zostały następujące terminy:

Cel – formalnie ustalone i przewidywane do realizowania zamierzenie wynikające z potrzeb organizacji i jej otoczenia, będące opisem pożądanego stanu przyszłego,

Cel strategiczny – cel charakteryzujący się wysokim poziomem ogólności oraz długim terminem realizacji,

Cel operacyjny - cel służący realizacji konkretnego celu strategicznego, charakteryzuje się wyższym niż cel strategiczny poziomem szczegółowości.

Biorąc pod uwagę ważność problemów społecznych oraz sposoby ich rozwiązywania, ustalono hierarchię celów strategicznych, które spaja cel główny.

Rysunek 2. Drzewo celów

3.3. Cele strategiczne i operacyjne oraz harmonogram zadań.

Tabela 33. Zadania wraz z harmonogramem wdrażania Strategii

Lp.	Zadania realizacyjne (Działania)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
Cel strategiczny I					
Rozwój rynku pracy i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu					
Cel operacyjny 1: Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie ilości małych firm oraz zwiększenie adaptacyjności wśród rolników					
1.1.1.	Szkolenia dla mieszkańców z zakresu zakładania działalności gospodarczej	UG, PUP	2012-2014	EFS, POKL, UG	Liczba kursów, liczba osób przeszkolonych
1.1.2.	Szkolenia dla mieszkańców z zakresu prowadzenia gospodarstw agroturystycznych	LGD. UG. Podlaska Izba Rolnicza	2013-2016	PROW, POKL, UG	Liczba kursów, liczba osób przeszkolonych
1.1.3.	Organizowanie specjalistycznego poradnictwa dla rolników	Podlaska Izba Rolnicza, LGD, UG	2014-2018	PROW, POKL, UG	Liczba zorganizowanych warsztatów, liczba udzielonych

					porad specjalistyczny ch
1.1.4.	Ulgi podatkowe	UG	2014- 2018	UG	Kwota udzielonych ulg
1.1.5.	Wyznaczenie terenów pod inwestycje	UG	2014- 2018	UG	Powierzchnia terenów pod inwestycje
1.1.6.	Wprowadzenie innowacyjnych form aktywizacji i szkoleń	Podlaska Izba Rolnicza, LGD, UG	2014- 2018	PROW, UG, POKL	Liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych
1.1.7.	Rozwój szkolnictwa zawodowego (Utworzenie w ZSR w Czartajewie – kierunku mechanicznego)	ZSR Czartajew, Starostwo Powiatowe, UG	2012- 2020	Starostw o Powiatow e	Liczba uczniów
Cel operacyjny 2: Aktywizacja osób uzależnionych od pomocy społecznej					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansow ania	Wskaźniki
1.2.1.	Szkolenie zawodowe dla klientów pomocy społecznej	GOPS	2012- 2014	Projekt systemo wy POKL	Liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych
1.2.2.	Szkolenia z obsługi komputera	GOPS/ Biblioteka	2012- 2015	Projekt systemo wy POKL	Liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych
1.2.3.	Szkolenia – Kurs prawa jazdy „B”	GOPS/ Biblioteka	2012- 2014	Projekt systemo wy POKL	Liczba osób przeszkolonych
1.2.4.	Spotkania z doradcą zawodow.	GOPS	2012- 2014	Projekt systemo wy POKL	Liczba spotkań

Cel operacyjny 2: Aktywizacja osób uzależnionych od pomocy społecznej c. d.					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
1.2.5.	Współpraca z GOPS, PUP w celu aktywizacji osób bezrobotnych	GOPS/ PUP/ UG	2012-2020	PUP/ GOPS	Częstotliwość kontaktów, liczba i rodzaj podejmowanych wspólnie inicjatyw
Cel operacyjny 3: Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego i poprawa warunków życia rodzin patologicznych					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
1.3.1.	Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin	GOPS/ UG	2012-2020	UG/ GOPS	Liczba rodzin objętych pomocą, rodzaj i zakres pomocy
1.3.2.	Opracowanie i wdrażanie dokumentów, procedur w zakresie przeciwdziałania przemocy	GOPS/ UG	2012-2020	UG/ GOPS	Ilość opracowanych dokumentów i zakres przewidzianych działań, sposób i poziom ich realizacji
1.3.3.	Zasiłki rodzinne i fundusz alimentacyjny	GOPS	2012-2020	GOPS	Liczba osób, liczba świadczeń
1.3.4.	Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych	GOPS/UG	2012-2020	UG/GOPS	Liczba spotkań, liczba przewidzianych działań
1.3.5.	Praca z rodziną mającą na celu zapobieganie umieszczeniu dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych	GOPS	2012-2020	GOPS	Liczba rodzin, liczba i rodzaj działań
1.3.6.	Uruchomienie świetlic środowiskowych na	GKPRA/UG/ Stowarzyszenie RAZEM	2012-2020	UG/GKRP A	Liczba dzieci korzystających ze świetlic,

Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
3.2.1.	Pogadanki w szkołach dla dzieci o szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków, Internetu itp.	Szkoły/ Powiatowa Poradnia ds. Uzależnień	2012-2020	GKRPA	Liczba pogadań, spotkań, liczba dzieci

Cel operacyjny 2: Rozszerzenie działań profilaktycznych c d.					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
3.2.2.	Konkursy plastyczne na plakat o tematyce antyalkoholowej i wystawy	Biblioteka/ Stowarzyszenie RAZEM	2012- 2020	GKRPA	Liczba konkursów, liczba uczestników, liczba ustaw
3.2.3.	Konkursy z wiedzy nt. uzależnień	Szkoły	2012- 2020	GKRPA	Liczba konkursów, liczba uczestników
3.2.4.	Zakup książek o tematyce uzależnień	Biblioteka	2012- 2020	GKRPA	Liczba książek

Cel operacyjny 3: Rozszerzenie pracy z osobami uzależnionymi i ich rodzinami					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
3.3.1.	Udzielenie rodzinom z problemami alkoholowymi pomocy psychologicznej i prawnej, itp.	GKRPA/ Powiatowy Pełnomocnik ds. uzależnień	2012-2020	GKRPA	Liczba rodzin objętych wsparciem, liczba udzielonych porad
3.3.2.	Utworzenie Klubu Abstynenta – grupy samopomocowej	GKRPA/ Stowarzyszenie RAZEM	2012-2020	GKRPA	Liczba grup wsparcia, liczba osób uczestniczących
3.3.3.	Zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych	GKRPA/ Powiatowa Poradnia ds. uzależnień/ SP ZOZ/ Poradnia Uzależnień w Siemiatyczach	2012-2020	GKRPA	Liczba wydanych zleceń przez GKRPA
3.3.4.	Zakup leków dla osób uzależnionych od alkoholu	GKRPA	2012-2020	GKRPA	Liczba osób, które wykupiono leki, kwota wydana na leki

Cel strategiczny IV Zmniejszenie samotności i izolacji osób starszych								
Cel operacyjny 1: Rozwój działań w środowisku lokalnym na rzecz osób starszych								
Lp.	Działanie	Realizatorzy/	Termin	Źródła	Wskaźniki			

		Partnerzy	realizacji	finansowania	
4.1.1.	Organizowanie działań związanych z pomocą sąsiedzką	GOPS /Sołectwa	2012-2020	GOPS	Liczba działań, liczba osób korzystających z pomocy społecznej
4.1.2.	Organizacja usług opiekuńczych – zatrudnienie opiekunek przez GOPS	GOPS	2012-2020	GOPS	Liczba opiekunek, liczba osób korzystających z pomocy
4.1.3.	Organizacja spotkań okolicznościowych i tematycznych dla osób starszych na bazie świetlic wiejskich	Sołectwa/Stowarzyszenie RAZEM/OSP KGW	2012-2020	Sołectwa/Stowarzyszenie RAZEM	Liczba spotkań, liczba uczestników
4.1.4.	Organizacja wolontariatu wśród dzieci i młodzieży na rzecz osób starszych - pogadanki	szkoły	2012-2020	szkoły	Liczba spotkań, liczba wolontariuszy
Cel operacyjny 2: Zwiększenie dostępności do usług medycznych					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
4.2.1.	Spotkania z lekarzami, pielęgniarką, dietetykiem w świetlicach wiejskich	Stowarzyszenie/SPZOZ /Sołectwa	2012-2020	UG	Liczba spotkań, rodzaj spotkań, liczba osób starszych
4.2.2.	Organizacja „Białych niedziel” w sołectwach – badania profilaktyczne, cukrzycowe, itp.	Stowarzyszenie/SPZOZ /Sołectwa	2012-2020	UG	Liczba białych niedziel

Cel strategiczny V					
Zwiększenie poziomu integracji społecznej w gminie Siemiatycze					
Cel operacyjny 1					
Stworzenie warunków dla liderów społeczności lokalnych					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
5.1.1.	Tworzenie świetlic wiejskich dla wszystkich grup społecznych (dzieci, rodziny, osoby starsze) na bazie świetlic wiejskich.	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe / OSP / sołectwo	2012-2020	Budżet gminy, PROW	Liczba funkcjonujących świetlic, liczba osób korzystających/zakres ofert świetlic
5.1.2.	Organizowanie kursów i szkoleń dla liderów lokalnych społeczności z zakresu animowania życia społecznego, zdobywania środków na inicjatywy	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe / sołectwo	2012-2020	Budżet gminy, PROW	Liczba i rodzaj szkoleń/liczba uczestników

	społeczne itd.				
5.1.3.	Wspieranie Kół Gospodyń Wiejskich - grup nieformalnych	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe/ sołectwo	2012-2020	Fundusz sołecki, PROW	Liczba KGW, liczba członków, zakres i rodzaj podejmowanych działań
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2 Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności</p>					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
5.2.1.	Organizowanie różnego rodzaju imprez integracyjnych (festynów, spotkań, pikników)	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe	2012-2020	Fundusz sołecki, budżet gminy, PROW	Liczba zorganizowanych imprez, liczba uczestników
5.2.2.	Organizowanie życia społeczno – kulturalnego w sołectwach na bazie świetlic wiejskich	organizacje pozarządowe/ sołectwa	2012-2020	Fundusz sołecki, budżet gminy, PROW, GKRPA	Liczba inicjatyw, rodzaj i zakres wykorzystania budynków OSP, liczba zaangażowanych osób

<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 3 Upowszechnienie dziedzictwa kulturowego i tradycji oraz zagospodarowanie czasu wolnego</p>					
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowania	Wskaźniki
5.3.1.	Organizowanie imprez, wystaw plastycznych itp.	Biblioteki Publiczne/ organizacje pozarządowe			2012-2020
5.3.2.	Organizowanie wyjazdów do kina, teatru	Biblioteki Publiczne/ organizacje pozarządowe			2012-2020
5.3.3.	Prowadzenie zajęć z rękodzieła regionalnego	Biblioteki Publiczne/ organizacje pozarządowe			2012-2020
5.3.4.	Prowadzenie kół zainteresowań	Szkoły	2012-2020	Budżet szkoły, GKRPA	Liczba zorganizowanych zainteresowań
5.3.5.	Organizowanie zajęć z zakresu	Biblioteki Publiczne	2012-2020	Budżet biblioteki	Liczba zajęć

	wiedzy o UE					
5.3.6.	Poznanawanie regionu i kultywowanie jego tradycji	Biblioteki/ Organizacje pozarządowe/ szkoły			2012-2020	P g
Cel operacyjny 4 Polepszenie oferty edukacyjnej						
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy		Termin realizacji	Źródła finan	
5.4.1.	Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej	Szkóły			2012-20	
5.4.2.	Wprowadzanie zachęt, motywowanie do nauki.	Szkóły			2012-	
Cel operacyjny 5 Rozwój sportu, jego popularyzacja i promowanie aktywności fizycznej						
Lp.	Działanie	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Źródła finansowan ia	Wskaźniki	
5.5.1.	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe/ szkoły		2012-2020		
5.5.2.	Organizowanie rozgrywek sportowych na szczeblu gminnym	Urząd Gminy/ organizacje pozarządowe/ szkoły			201	
5.5.3.	Organizacja rajdów pieszych i rowerowych	Szkóły/ organizacje pozarządowe/		2012-2020		Ś

		LZS		w g z Eur j, org poz v
5.5.4.	Organizowanie zawodów sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych	Szkoly/ organizacje pozarządowe LZS		
5.5.5.	Organizacja obozów sportowych	Szkoly/ organizacje pozarządowe/ LZS	2012-2020	Środki własne gminy, z Unii Europejskie j, wkład organizacji pozarządow ych

3.4. Bank projektów.

PROJEKT NR 1

Problem	Problemy osób starszych w środowisku lokalnym
Grupa docelowa	Emeryci i renciści, inwalidzi
Cele	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębienie więzi społecznej - otwarcie się na potrzeby środowiska - zagospodarowanie czasu wolnego - wykorzystanie wiedzy i doświadczeń życiowych - wyłonienie osób aktywnych w działaniach na rzecz osób starszych
Działania Podziałania	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie spotkań okolicznościowych w świetlicach wiejskich - organizowanie kampanii informacyjnych - organizowanie spotkań z lekarzami różnych specjalizacji - organizowanie wystaw i pokazów prezentujących dorobek w/w grupy
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie klubu seniora - integracja społeczna - zmniejszenie wykluczenia społecznego - zwiększenie aktywności społecznej osób starszych
Czas trwania	1 rok

PROJEKT NR 2

Problem	Wysoki poziom bezrobocia i niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców
Grupa docelowa	Grupa 20 osób W tym: 10 kobiet i 10 mężczyzn
Cele	<p>Zmniejszenie poziomu bezrobocia</p> <p>Podniesienie kwalifikacji i umiejętności</p> <p>Zwiększenie poczucia własnej wartości</p>
Działania Podziałania	<p>1. Promocja projektu / zakup ulotek, plakatów, długopisów oraz innych gadżetów z logotypami, zbudowanie strony internetowej, informacje w prasie lokalnej</p> <p>2. Organizacja warsztatów i szkoleń / przygotowanie sali, podpisanie umów z instytucjami prowadzącymi szkolenia/</p> <p>3. Koordynacja i zarządzanie projektem, zakup potrzebnego sprzętu, materiałów biurowych</p>
Rezultaty	<p>Twarde: grupa 20 osób ukończy cykl szkoleń z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej:</p> <p>10 mężczyzn ukończy kurs X</p> <p>10 kobiet ukończy kurs Y</p> <p>Miękkie: zwiększenie poczucia własnej wartości umiejętność prowadzenia własnej działalności gospodarczej</p>
Czas trwania	6 miesięcy

PROJEKT NR 3

Problem	Problem alkoholizmu wśród mieszkańców
Grupa docelowa	Grupa około 20 osób
Cele	Zmniejszenie spożycia alkoholu Uświadomienie problemu Podniesienie poczucia własnej wartości Nabycie umiejętności radzenia sobie z uzależnieniem
Działania Podziałania	Utworzenie Klubu Abstynenta: - przygotowanie lokalu, - zorganizowanie specjalistów – terapeutów - organizacja warsztatów – spotkań, - kampanie informacyjne, - zakup książek, publikacji o tematyce uzależnień
Rezultaty	Twarde: 20 uczestników spotkań Miękkie: zwiększenie poczucia własnej wartości poprawa relacji w rodzinie zwiększenie świadomości problemu
Czas trwania	1 rok

PROJEKT NR 4

Problem	Brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży podczas wakacji zimowych i letnich
Grupa docelowa	Grupa 30 osób w wieku 7-16 lat
Cele	Zapewnienie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego Nabycie umiejętności współżycia i integrowania się w grupie Promowanie zdrowego stylu życia
Działania Podziałania	Organizacja półkolonii letnich lub zimowych: Promocja Wolontariat nauczycieli, pedagogów, studentów Opracowanie harmonogramu działań Zakup materiałów, żywności, biletów wstępu (basen, kino, kręgielnia itp.)
Rezultaty	- aktywna forma spędzania wolnego czasu - integracja młodzieży
Czas trwania	2 tygodnie (cyklicznie)

PROJEKT NR 5

Problem	Niski poziom integracji wśród mieszkańców gminy
Grupa docelowa	Dla ok. 100 osób 6 świetlic
Cele	Zwiększenie poziomu integracji wśród mieszkańców Zagospodarowanie czasu wolnego Kultywowanie tradycji regionu Aktywizowanie mieszkańców
Działania Podziałania	Tworzenie świetlic wiejskich dla wszystkich grup społecznych (dzieci, rodziny, osoby starsze) na bazie świetlic wiejskich. - wyremontowanie świetlic - zakup wyposażenia - stworzenie planu działania świetlicy - ustalenie harmonogramu spotkań, imprez okolicznościowych itp.
Rezultaty	Twarde: ok. 100 osób będzie uczestniczyć w działalności 6 świetlic wiejskich Miękkie: - Zwiększenie poziomu integracji społecznej - Zagospodarowanie czasu wolnego dla wszystkich grup społecznych (dzieci i młodzież, rodziny, osoby starsze) - Zmniejszenie poczucia izolacji - Kształtowanie tolerancji - Budowanie więzi międzypokoleniowych
Czas trwania	1 rok, cyklicznie

4. Zarządzanie realizacją strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem wieloletnim, wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości.

Podstawą strategicznego wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest możliwość reagowania na pojawiające się problemy w osiąganiu założonych rezultatów. Wymaga to z jednej strony sprawnego systemu monitorowania, a z drugiej – systemu obiektywnej oceny efektów realizowanych działań.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) Kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) Jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) W jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Właściwy proces wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wymaga połączenia wysiłków Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, organizacji pozarządowych, liderów lokalnych oraz mieszkańców.

Osiągnięcie celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uzależnione jest także od wysokości pozyskanych środków finansowych na realizację poszczególnych działań.

Podmioty zarządzające realizacją Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji działających w sferze polityki społecznej.

Wdrażaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie zarządzał Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, składający się z m.in. pracowników Urzędu Gminy, kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, radnych, przewodniczącego Komisji Spraw Społecznych Rady Gminy, przedstawiciela Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli szkół oraz grup i instytucji społecznych, stowarzyszeń, sołtysów.

System zarządzania realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych tworzą powiązane ze sobą podmioty zarządzające realizacją Strategii:

Wójt jest odpowiedzialny przede wszystkim za:

- Sprawne funkcjonowanie systemu wdrażania Strategii;
- Funkcjonowanie Zespołu ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii;
- Przedkładanie Radzie Gminy Planu Działania do uchwalenia;
- Wprowadzanie do projektu budżetu zadań wynikających z Planu Działania.

Rada Gminy jest odpowiedzialna za:

- Bieżący nadzór nad realizacją Strategii;
- Uchwalanie zmian Strategii;
- Uchwalanie rocznych Planów Działania;
- Uchwalanie wybranych pozycji budżetu Planu Działania jako integralnej części budżetu gminy;
- Zgodność uchwalanych rocznych budżetów z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz rocznych planów realizacyjnych do Strategii, programów profilaktyki alkoholowej, programów przeciwdziałania narkomanii, ochrony zdrowia, edukacji i innych programów dotyczących rozwoju społecznego, powiązanych z GSRPS;
- Prowadzenie akcji informacyjnej i promocyjnej.

Do realizacji Strategii powoływany jest Zarządzeniem Wójta Zespół ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii, Zespołem zarządza Koordynator – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zespół ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii, w którego pracach uczestniczą:

- Koordynator wdrażania Strategii;
- Koordynatorzy poszczególnych celów strategicznych.

Zadania Zespołu ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii:

- Koordynacja wdrażania poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych w całym okresie realizacji Strategii;
- Opracowywanie projektu rocznych (lub dwuletnich) Planów Działania;
- Opracowanie propozycji wskaźników realizacji celów operacyjnych i działań;
- Przedstawienie projektu Planu Działania wraz ze wskaźnikami;
- Koordynacja realizacji zadań wynikających z Planów Działania;
- Zgłoszenie wybranych elementów budżetu Planu Działania do projektu budżetu gminy w celu pozyskania finansowania części zadań;
- Gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów strategicznych (w zależności od potrzeb);
- Opracowywanie raportu dotyczącego wykonania rocznych Planów Działania;
- Opracowanie rocznego raportu z realizacji Planu Działania do 28 lutego po zakończeniu roku budżetowego lub innym umożliwiającym zaplanowanie w budżecie na następny rok kalendarzowy środków na kolejne roczne Plany Działania;
- Koordynacja działań związanych z promocją realizacji Strategii;
- Prowadzenie monitoringu na poziomie celów operacyjnych, działań, projektów;
- Proponowanie wskaźników do ewaluacji stopnia osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych.

Koordynator wdrażania Strategii – Kierownik GOPS jest odpowiedzialny za:

- Zapewnienie, aby każdy z koordynatorów celów (lub zadań) posiadał aktualną wersję Strategii oraz rocznego Planu Działania;
- Gromadzenie dokumentacji związanej ze Strategią, zbieranie informacji określających postępy w realizacji Strategii;
- Współorganizowanie spotkań, opracowanie po każdym zebrań raportu z realizacji Strategii i jego upowszechnienie, prowadzenie akcji informacyjnej i promocyjnej;
- Opracowanie i w razie potrzeby, aktualizację Rocznych Planów Działania;
- Przedkładanie Planów Działania do zatwierdzenia przez Wójta;
- Przygotowanie kompletnej informacji dotyczącej realizacji koordynowanego zakresu oraz uzupełnianie na bieżąco danych;
- Opracowanie rocznego raportu z realizacji Planu Działania do 28 lutego po zakończeniu roku budżetowego lub innym umożliwiającym zaplanowanie w budżecie na następny rok kalendarzowy środków na kolejne roczne Plany Działania;

Przedstawianie do zatwierdzenia Radzie Gminy rocznego raportu z realizacji Planu Działania do 31 marca po zakończeniu roku budżetowego.

Instrumenty i wskaźniki realizacji Strategii.

W procesie realizacji Strategii będą wykorzystywane następujące trzy grupy instrumentów:

- Prawno-administracyjne, ekonomiczne i rynkowe, w tym finansowe oraz z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu
- Informacyjno-edukacyjne, w tym monitoringu realizacji
- System aktualizacji Strategii

Instrumenty prawno-organizacyjne, ekonomiczne

Realizacja Strategii obejmuje lata członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W okresie tym obowiązuje Narodowa Strategia Społeczna, Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego oraz Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Siemiatyckiego. Powyższe dokumenty determinują prawne i ekonomiczne uwarunkowania działań również na poziomie gminy.

Instrumenty z zakresu organizacji i zarządzania stanowią bardzo obszerną i ciągle rozbudowywaną grupę narzędzi realizacyjnych. W realizacji Strategii pomocne będą przede wszystkim:

- Ścisłe powiązanie w okresie najbliższych lat Planów Działania GSRPS z budżetem Gminy Siemiatycze w oparciu o zasadę budowy budżetu zadaniowego – jeśli dotyczy (zadania do finansowania z budżetu gminy zostaną określone w Planie Działania);
- Element marketingu lokalnego, zwłaszcza promocji Strategii zgodnie z przyjętym dla gminy planem komunikacji społecznej (lub innym, związanym z komunikacją), aby informacja o Strategii i jej realizacji była znana i powszechnie dostępna;
- Roczne Plany Działania – korzystny i efektywny dla gminy instrument zarządzania realizacją Strategii.

Roczny Plan Działania będzie przyjmował Zespół ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii. Strategią, pomocny w tym będzie wzór tabeli przedstawiony poniżej:

Nazwa projektu/ działania/ zadania	Opis, etapy/ spodziewane rezultaty	Związek z celami	Termin		Koordynator	Koszt i źródła finansowania
			rozpoczęcia	zakończenia		

Instrumenty informacyjno-edukacyjne:

- Monitoring społeczny - przeprowadzane będą badania opinii społecznej dla lepszej oceny realizacji wybranych celów; wśród mieszkańców rozpowszechniane będą wszystkimi dostępnymi kanałami (ogłoszenia, artykuły w gazecie gminnej, spotkania radnych z mieszkańcami) informacje o postępach i efektach w realizacji Strategii oraz dokonywanych w niej zmianach
- Dla wymiernej oceny stopnia realizacji celów Strategii powinien zostać wykorzystany system wskaźnikowego monitorowania Strategii (SWMS). Wykorzystuje on dotychczasowe doświadczenia w konstrukcji wskaźników monitorowania realizacji Strategii i nawiązuje do poziomu celów szczegółowych, a nawet programów realizacyjnych.

Podmioty zarządzające Strategią powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy Strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych gminy, np. cele GSRPS wprowadzone powinny zostać do Strategii Rozwoju Gminy Siemiatycze na lata 2000-2015 oraz innych dokumentów. W przypadku aktualizacji pozostałych dokumentów strategicznych stosowne zmiany powinny być uwzględniane również w niniejszej Strategii.

Realizacja Strategii odbywa się poprzez realizację rocznych Planów Działania i obejmuje:

1. Powołanie Zespołu ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii – w ciągu 3 m-cy od dnia uchwalenia Strategii;
2. Opracowanie Planu Działania na jeden rok;
3. Oszacowanie kosztów działań z Planu Działania i opracowanie propozycji ich finansowania m.in. z budżetu gminy;
4. Opracowanie projektów i ich realizacja przez różne podmioty ze źródeł własnych i zewnętrznych.

4.3. Ewaluacja Strategii.

Jeden raz w roku, w ramach ewaluacji realizacji Strategii na podstawie Planu Działania, powinien być dokonywany przegląd celów i zadań strategicznych oraz postępów i trudności w realizacji Strategii. Dodatkowo powinna mieć miejsce także ewaluacja realizacji całej Strategii po jej zakończeniu. Wyniki ewaluacji i wnioski powinny stanowić podstawę do opracowania kolejnej Strategii.

System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez Koordynatora Wdrażania Strategii i Zespół ds. Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Strategii i zatwierdzane przez Radę Gminy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie co roku poddawana przeglądowi oraz, w razie potrzeby, aktualizacji. System ten jest odmienny dla części dokumentu określającej wizję rozwoju i cele Strategii (strategiczne i operacyjne) oraz dla części programowej (program realizacji dla całej Strategii oraz Planu Działania).

Część „strategiczna” (wizje, cele strategiczne i operacyjne) będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji w cyklu kadencji władz samorządowych z przesunięciem okresu objętego planowaniem o kolejne 4 lata. Część „programowa” (działania/zadania i harmonogram) będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji co roku (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Po wprowadzeniu zmian Koordynator wdrażania Strategii zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom (zwłaszcza Koordynatorom poszczególnych programów realizacyjnych) informacje o dokonanej aktualizacji. System okresowej aktualizacji będzie odbywał się we współpracy z lokalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zakończenie

Dynamika i skala zmian zachodzących w dzisiejszym społeczeństwie sprawia, iż sprostanie wymogom dalszego prawidłowego funkcjonowania rodziny wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do jej rozwoju. Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siemiatycze jest wynikiem konieczności wsparcia rodziny, która w dzisiejszych czasach coraz trudniej radzi sobie z dotykającymi ją problemami.

Strategia w zakresie polityki społecznej określa misję dla instytucji działających w obszarze polityki społecznej, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Problemy społeczne, jakie stoją przed lokalnymi instytucjami realizującymi działania z zakresu polityki społecznej, wymagają szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Tylko współpraca między partnerami daje szansę na realizację podstawowego zadania, jakim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie ich trudnych, wręcz krytycznych sytuacji życiowych. Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu problemów społecznych, w tym przeciwdziałaniu biedzie i wykluczeniu społecznemu. Strategia będzie podlegała ewaluacji. Kluczowe znaczenie dla strategii ma systematyczna realizacja i monitoring przyjętego harmonogramu działań. Strategia i wynikające z niej programy są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno – ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych.

Strategia, jako dokument musi być poddawana okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Powinna więc pozostać otwarta, co oznacza, że nie jest dana raz na zawsze, a wręcz wymagane jest jej uaktualnianie i adaptowanie do zmian zachodzących w otoczeniu.